

ERDÉSZETI LAPOK

LXXXI.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

5.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-u. 6. sz. II. em. (Táv. : 323-722.)

Közleményeink egészben vagy részben való átvétele csak a forrás
megnevezése mellett történhetik.

Miniszterünk kitüntetése.

A Kormányzó Úr Öföméltósága — amint a Budapesti Közlöny április hó 16.-i számában olvashattuk — *losonci Bánffy Dániel* báró m. kir. földművelésügyi miniszternek a *haza szolgálatában szerzett kiváló szolgálatai elismeréséül* a m. kir. titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

A legfelsőbb helyről jött kitüntetés hivatalos megerősítése annak az osztatlan nagyrabecsülésnek és tiszteletnek, amellyel Magyarország gazdatársadalma a földművelésügyi miniszter önfeláldozó és eredményes munkáját méltatja.

Alig volt még magyar miniszter, aki olyan felelősségteljes feladatot vállalt volna magára — még pedig igen nehéz időben —, mint *Bánffy Dániel* báró.

Mi erdészek kezdettől fogva a legteljesebb bizalommal fogadtuk intézkedéseit, mert meggyőződésünk, hogy azok minden tekintetben a jobb jövőt szolgálják.

Amikor tehát őszinte örömmel tolmácsoljuk Önagyméltóságának az egész magyar erdőgazdaság szerencsekívánatait, Isten bőséges áldását kérjük további fáradozásaira!

Belterjes erdőgazdálkodás.

Írta: Szederjei-Ostadál Jenő.

(2., befejező közlemény.)

A kisebb erdők birtokosai és a fával foglalkozó kisüzemek megélhetési lehetőségei is sokat javulnának, ha több famegmun-
káló gépet és több faraktárt állítanának céljaik szolgálatába!

Dolgozzák fel ők és adják el közvetlenül a fogyasztóknak a kisebb birtokos, úrbéres stb. erdők faanyagát! — Hogy milyen szép jövedelmet hoz ilyen kisebb üzem is, láttam a Zelenski gróf uradalmában, ahol egy kétpengés fűrész — a rövid cséplési idény kivételével — egész éven át dolgozott. Ha nem futotta az uradalom saját erdejéből a fa, összevette a szomszédos erdőbirtokosok összes felhasználható rönköit. És jól járt a vevő, jól az eladó, mert egész éven át akkor szállította a fűrészre a fáját, amikor igája arra legjobban ráért. A kis üzem készített: deszkát, talpfát, szőlőkarót, dongát, megrendelésre kívánt méretű épületfát, mindenféle bognárfát stb. A gép hajtására a fűrészport, hulladékfát használta fel.

Az ilyen vállalkozás a hozzája tartozó faraktárral igen szép jövedelmet biztosít és nagy nemzetgazdasági célt szolgál. A fogyasztók közvetlen kiszolgálása mellett az egységár kialakulására is nagy hatást gyakorol. A munkások nagy számát állandóan foglalkoztatja a házi gyártással, szállítással, feldolgozással, a raktári kezelésnél stb., tehát szociális szempontból is jelentős az ilyen kis vállalkozás. Kevés kezdő tőkére van szüksége az üzem megindításához és megélhetésének a biztosításához. Az állam is sokat segíthet a Nemzeti Önállósítási Alap útján juttatott támogatással.

Sajnos, a fakereskedelem és faipar nemzeti, keresztény alapon való újjászervezése a kívánatosnál sokkal lassúbb ütemben tud csak előrehaladni; ennek az okaira nem akarok bővebben kitérni, a cenzura valószínűleg nem is engedné.

Pedig sohasem volt és ki tudja mikor lesz a mainál alkalmasabb idő az idegen fajú és érdekű üzemek zökkenés nélkül való átvételére!

Sok gyártmány készítését szinte teljesen újból kell megszervezni új források kutatásával; anyagihiány miatt egészen új irányba kell a termelést vezetni, a pótanyagok legcélszerűbb felhasználását megoldani stb.

Tehát nagyok a feladatok és megoldásuk komoly erőfeszítést kíván. Birtokostól és alkalmazottól egyaránt.

Örömmel látjuk, hogy ma már az ősi nevet viselő főrangú családok sarjai is munkába álltak. Vannak, akik megszerezték a nem könnyű erdőmérnök-képesítést az egyetemen, hogy birtokaikon minél eredményesebben gazdálkodhassanak.

Az állam is teljes dicséretet megérdemlő készséggel, emberfeletti munkával igyekszik minden korszerű, hasznos újítást megvalósítani belterjes gazdálkodásában az engedélyezett költségvetés szűk keretein belül, mert jól tudja, milyen jövedelmező, biztos befektetés az erdő.

Igen sok függ azonban az *igazgatás* helyes megoldásától; ehhez azonban állítólag csak a jogászok értenek. De ma már, hála Istennek, az erdőmérnöki karban is van jó egynéhány, igen képzett, jeles jogásznunk, akik kitűnően ellátnak bennünket jogi tanácsukkal és erdészeti igazgatásunk vezetésére hivatottak.

A nagy uradalmakban sok évtizeden át kikristályosodott gyakorlat alapján az igazgatást — igen kevés kivétellel — rendszerint a birtok értékesebb, jövedelmezőbb művelési ágának a vezetője, tehát gazdasági szakember végzi. A jószágigazgató, kormányzó az esetek túlnyomó részében erdő- vagy gazdatiszt, míg a gazdasággal kapcsolatos jogi ügyeket az uradalmi ügyész, jogtanácsos intézi. Hogy pedig ez kétségtelenül a leghelyesebb mód, azt az *irányított gazdálkodás* sikere igazolja. A németek a közszükségletek hiánytalan kielégítésére törekcszenek és mert irányított gazdálkodásukban a szaktudást az egész vonalon érvényesítik, valóban bámulatos eredményeket értek el. Hazánkban pedig nem egy példáját látjuk annak, hogy a sok évi munkával, takarékoszággal megszerzett vagyon milyen gyorsan megy tönkre a gazdálkodásban járatlan, azt könyvből irányító nem-szakember kezén. Igen fontos tehát, hogy a nagybirtok vezetésével megbízott főtisztviselő megbecsülje a más szakmabeliek tudását, annak az érvényesülését biztosítsa és elősegítse. Ezzel tesz leginkább tanuságot arról, hogy valóban ért az igazgatóshoz is!

Fontosnak tartom azonban, hogy az egyetemünk a kereskedelmi ismeretek oktatásán felül különös súlyt fektessen az idegen — nyugati és kisebbségi — nyelvek alapos elsajátítására is. Erre nemcsak a *nemzetiségi vidékeken való szolgálat* miatt van igen nagy szükség, hanem azért is, mert a haladásnak, önképzésnek a *látóköri tágítása*, a külföldi irodalom szemmeltartása egyik legfontosabb előfeltétele.

Az erdőmérnöki pálya igen sok, sőt sokféle ismeretet kíván meg a szakembereitől és egy nagyüzem fokozott mértékben teszi próbára a sikert folyton figyelő birtokos ellenőrzése alatt álló vezetőtisztet. Ezt 47 évi saját működésemből és tisztársaim munkájából volt alkalmam megítélhetni. A szorosan vett erdészeti kérdéseken felül a következő feladatokkal is kellett foglalkoznunk: rét-öntözéssel, patakszabályozással, csatornázással, gazdasági vasutak, tisztai, gazdasági épületek, gépműhelyek építésével, mű- és fedőkő, barnaszén, festékföld, kvarc kitermelésével, továbbá jogi tudást megkövetelő közigazgatási, bírósági, telekkönyvi, parcellá-

zási, határmegállapítási és telepítési ügyek elintézésével és sok egyéb kérdéssel.

Az oláh megszállás után teljesen magamra maradtam a csonkamagyarországi 6.000 k. h. mezőgazdasági és 1.000 k. h. erdőgazdasági hitbizományi birtokon. A hitbizományt élvező birtokos és a jószágigazgató más államok fennhatósága alá került területeken laktak, hogy az ottani birtokok legalább egy részét megmenthessék, vagy részben felszámolhassák. Így magamnak kellett saját felelősségemre vezetni az uradalmat.

Az uradalomnál fennálló rendszer szerint minden kezelőtisztnek saját legjobb elgondolása szerint kellett gazdálkodnia felsőbb hatóságának ellenőrzése mellett — egymásközi és a központtal való leszámolási kötelezettséggel. Minden fiatal gazdasági gyakornok évenként egy-egy k. h. kísérleti földet kapott; ezen saját egyéni belátása szerint kellett gazdálkodnia. A helyzet nem volt könnyű, mert a birtokos és az idősebb tisztek állandó, erős bírálatot gyakoroltak. Az erdőtisztnek is kísérleteznie kellett a saját erdőhivatala területén. Így mindenkinek mindig teljesen jártasnak kellett lennie a gazdálkodás összes kérdéseiben és ki-kimaga könyvelhette el saját javára az elért sikert, vagy saját kárára a sikertelenséget, megbízatásának részben való, vagy teljes megvonásával. Az elért eredményt az erkölcsi siker mellett anyagiak is jutalmazták.

Egy nagyobb birtok — amint ezt a 100.000 k. holdas, több vármegyére kiterjedő birtokon 47 éven át közvetlenül láttam és közvetve tapasztaltam — csak úgy lehet jövedelmező, ha vezetése *egy kézben* van, minden idegen, zavaró beleszólástól mentesen. Még a némileg helytelenül, de biztosan irányított gazdálkodás sem olyan rossz, mint a túl-óvatos, ide-oda kapkodás, határozatlanság.

A bizalom nélküli gazdálkodás, ahol minden rozsdás szeg, rozoga deszka, stb. szigorú számadás tárgya és nyilvántartása egy tisztet vagy legalább egy altisztet leköt, igen drága, mert az ellenőrzött tárgy sokszor nem éri meg az ellenőrzés költségét. Ellenőrzés kell, de csak észszerű mértékben!

Láttam a nagy faeladásoknál, hogy a cég havonta kiszálló 17—20 éves gyakornoka a munkavezető jelenlétében számolta le, fizette ki a több ezer K-t kitevő munkabéreket. Az anyag kiszállítása után sokszor 20—30 drb. rönköt talált személyzetünk egy-egy vízműépítésben stb. A cég nem tartotta ezeket érdemesnek felkeresni, olyan nagyok voltak a távolságok s olyan drága volt az idő.

A szaktudással párosult gyakorlati ismeret csak ott érvényesülhet eredményesen, ahol megcsontosodott szokások, felsőbb-ségi előítéletek nem gátolják.

„Ha jó volt régen, jó az most is, nem kell mindig felforgató új eszmékkel jönni! Majd, ha Te ülsz az én helyembe, akkor pró-

báld ki az újításaidat.“ — Még ma is gyakran hallunk ilyen megjegyzéseket. Pedig kísérlet — és sokszor eredménytelen kísérlet — nélkül sohasem jutottunk volna előbbre.

Ha az alárendelt, de szintén teljes felelősséggel tartozó szakember munkája nem kapcsolódik bele tervszerűen a vezető elgondolásába, nem lehet eredményt elérni. Viszont, ha minden kis részletkérdésbe beleszól a birtokos vagy a főtiszt, úgy ez mindent eredményezhet, még elkedvetlenítést is, de sikert legkevésbé.

Az igazgatás iskolája a *gyakorlat* és ezért feltétlenül szükséges, hogy a kezdőnek pályája elején, kellő felügyelet mellett alkalma nyíljon egy munkakör önálló vezetésére. Tagadhatatlan, hogy van vezetésre hivatott és állandóan vezetésre szoruló szakember. Az utóbbi egyébként kitűnő munkaerő lehet, de vezetésre képtelen. *A helyes kiválasztás az eredményes irányítás alapja.*

*

Az erdőmérnöki karnak igen fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy a nagyközönség széles rétegeivel az erdő közgazdasági jelentőségét minél jobban megismertesse, mert ebben a tekintetben nálunk még igen nagy tájékozatlanság tapasztalható. Kevesen tudják, mennyi felkészültséget, milyen nagy befektetést igényel a tartamos erdőgazdaság és milyen soká kell az erdőbirtokosnak várnia, amíg a befektetés gyümölcsöt hoz — legtöbbször nem is neki, hanem késő utódainak.

A jól kezelt erdő azonban nemcsak fontos nemzeti vagyontárgy és biztos jövedelmet nyújtó gazdaság, hanem az állandó munkaalkalmak nyújtásán keresztül igen komoly szociális érdekek fűződnek hozzá; ezt, azt hiszem, nem kell bővebben magyaráznom.

A magánerdőbirtok tehát megérdemli az állam legmesszebbmenő támogatását minden téren, mert a közszükségletek kielégítésében — különösen az egyre fokozódó mennyiségű és változatoságú fafogyasztás mellett — a magánerdők hozamára még inkább szükség van, mint valaha.

A birtokosoknak pedig hazafias kötelességük az erdőgazdálkodás tartamosságát és teljesítőképességét minden erejükkel — nemcsak anyagi, hanem erkölcsi téren is (szakképzett személyzet, feltárás, takarékos termelés stb.) — növelni. Igen megnyugtató, hogy a magyar erdőbirtokos osztály ezt az áldozatot — már az új erdőtörvény szorgalmazásával is — önként vállalta és a mai nehéz viszonyok között, az erdőmérnök-hiány ellenére is, minél belterjesebb gazdálkodásra törekszik.

*

Az erdőszettel kapcsolatban még egy kötelességet látok teljesítendőnek: a háziipar minél szélesebb körben való meghonosítását és elterjesztését tartom fontosnak. Ha a szegény ember akkor is kereshet egy kis pénzt, amikor a zord idő miatt nem dolgoz-

hat a szabadban, nemcsak igen sokat jelentő anyagi segítségben részesül, hanem erkölcsi szempontból is javul a helyzete. Nem ül tétlenül, nem unatkozik, tölt időtlen időket politizálás mellett a korcsmában. Sok célszerű házieszköz megjavítását, soknak újonnan való elkészítését megtanulja, megszereti, kezűgyességét és természetes ízlését kifejleszti, annak bizonyos irányt szab, stb. A házi foglalkozással igen szép mellékjövedelemhez jut. Fenyőtoboz, tapló feldolgozása, szőnyeg- és ruhaszövés (a székeleyknél!), a tengeri-szár, sás, káka és sok másféle — ma csak hulladéknak számító — anyag feldolgozása mind-mind egy-egy vidéket különlegesen jellemző háziiparrá fejlődhetnek és nemzeti vagyonunkat óriási tételekkel gyarapítaná.

Egyik ismert német vezetőegyénség mondta: „Minden ember munkájára szüksége van a kultúrának és mindenkinek a lehető legtöbbet kell önmagából embertársai számára nyújtania!”

Ez legyen vezérelve a magyar erdőgazdaság újjáépítésének is!

Intensive Forstwirtschaft. (Schluss.) Von J. Szederjei-Ostadál.

Verfasser, der 47 Jahre lang im Dienste eines grossen Privatbesitzes stand und nach dem ersten Weltkrieg Leiter der in Rumpfungarn verbliebenen Domäne wurde, versucht auf Grund eigener Erfahrungen alle Aufgaben anzuführen, deren Lösung seiner Ansicht nach wesentlich zur Kräftigung der ungarischen Forstwirtschaft und zur Hebung ihrer Leistungsfähigkeit beitragen würde.

Er fordert vor allem die vollständige administrative Trennung der Land- u. Forstwirtschaft, verlangt vom Besitzer und von der Vermögensleitung die entsprechende Würdigung besonderer Fachkenntnisse und weist mit Nachdruck darauf, dass ohne Vertrauen, Wirkungskreis und ständige Schulung keine richtige Auswahl für die Besetzung der führenden Posten getroffen werden kann.

Im Hochschulunterricht müsste grösseres Gewicht auf die kaufmännische Erziehung gelegt werden und in der Praxis wäre zwecks Hebung der Wirtschaftlichkeit besonders die Weiterverarbeitung des Rohholzes zu Halb- und Ganzprodukten nach Möglichkeit auszubauen, da dieser Weg auch vom sozialen Gesichtspunkt der entsprechendste ist.

Mit Rücksicht auf die Anforderungen der restlosen Bedarfsdeckung obliegt die Verpflichtung der allgemeinen Erzeugungs- und Verbrauchslenkung dem Staat, der also auch für die richtige Preisgestaltung und Unterstützung der Kleinbetriebe Sorge zu tragen hat.

Sylviculture intensive. (Fin.) Par. J. Szederjei-Ostadál.

L'Auteur énumère, selon sa propre expérience, les questions sylvicoles, techniques, commerciales, administratives et sociales dont la solution servirait à raffermir la situation de la sylviculture hongroise et à accroître son rendement.

Intensive Forestry. (Final part.) By J. Szederjei-Ostadál.

The author, drawing on his own experience, discusses the silvicultural, technical, commercial, administrative and social tasks, the performance of which would lead to a development of Hungarian forestry and an increase of its profitableness.

Adatok a borsodi Bükk gerinces-faunájához.

Irtta: Vásárhelyi István.

(4., befejező közlemény.)

HÜLLŐK. (REPTILIA.)

I. GYÍKOK. (LACERTILIA.)

LABATLANGYÍKOK. (ANGVIDAE.)

Törékeny gyík. (*Anguis fragilis* L.) Az egész Bükkben közönséges. A közszájon forgó neve „Rézkígyó”. Sajnos, ahol találják, el is pusztítják. Lelőhelyeim: Lillafüred, Hámor, Garadnavölgy, Csanyik, Vár-völgy, Hollóstető, Bekény, Pénzpaták, Ó-, Új-, Répáshuta, Felsőtárkány és Eger.

NYAKÖRVÖS GYÍKOK. (LACERTIDAE.)

Zöldgyík. (*Lacerta viridis* Laur.) Inkább a gazdaságilag művelt széleken fordul elő. Lelőhelyeim: Csanyik, Diósgyőr, Kékmező, Lator, Mályinka, Dédes és Vár-völgy.

Mezei gyík. (*Lacerta agilis* L.) A legközönségesebb bükki gyík. Úgy, hogy leelőhelyeit külön nem is sorolom fel. A rozsdaszínű hátsávós változatával együtt, mindenütt megtalálható.

Faligyík. (*Lacerta muraris* L.) A kőgörgetegeseken, napnak kitett, kopár sziklákon mindenütt közönséges. Lelőhelyeim: Molnárszikla, Szeleta, Fehérkő, Szomorú, Ómasa, Hollóstető, Répáshuta, Újhuta, Vásárhely, Óhuta, Köpüs, Háromkút, Szilvásvár, Dédes, Odvaskő, Kemesnye és Szalajka. A nagyvisnyói Zobo-hegyen 1936. VI. 29.-én pedig Sántori J. dr. gyűjtötte.

VAKONDOKGYÍKOK. (SCINCIDAE.)

Magyar-gyík. (*Ablepharus pannonicus* Fitz.) Egerből a faunakatalógus említi, hol Entz észlelte. Ezen az alapon vettem föl a faunajegyzékbe. Én, bár sokat kerestem, de sohasem találtam.

II. KÍGYÓK. (OPHIDIA.)

SIKLÓK. (COLUBRIDAE.)

Vizi-sikló. (*Tropidonotus natrix* L.) Patakok, tavak mellett, vize-nyős réteken, legelőkön mindenütt közönséges. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Hámor, Lillafüred, Bekény, Lator, Kács, Felsőtárkány, Szilvásvár, Bélapátfalva, Dédes, Mályinka, Nagyvisnyó, Garadna, Csanyik, Felsőforrási és Vár-völgy.

Kockás-sikló. (*Tropidonotus tessellatus* Laur.) Ritkább az előbbinél. Magam egy példányt gyűjtöttem 1936. VII. 9.-én, a latori langyos vízi patakból. 1936. VI. 27.-én pedig a bánvölgyi patakból és 1939. V. 2.-án a Görömböly-tapolcai melegvízből Sántori J. dr. gyűjtötte.

Erdei-sikló. (*Coluber longissimus* Laur.) A leggyakoribb kígyó. A Bükk minden részében megtalálható.

Sima-sikló. (*Coronella austriaca* Laur.) Köves, sziklás, ritkán benőtt bozótos, kopár oldalak lakója. Igen gyakran összetévesztik, az itt nem is élő viperával, s nem egyszer hatalmas riadalmat is okozott már támadó természetével. Lelőhelyeim: Molnárszikla, Mélyvölgy, Szeleta, Szent István, Fehérkötető, a lillafüredi, szomorúi kőbányák, köpüsi- és háromkúti sziklák, a dédesi várhegy és Hollóstető.

HÜLLŐK (REPTILIA) ÖSSZESÍTÉSE:

I. GYÍKOK. (REPTILIA.)

1. Lábatlangyíkok. (*Angvidae.*) 1.
2. Nyakörves gyíkok. (*Lacertilie.*) 3.
3. Vakondogyíkok. (*Scincidae.*) 1.

II. KÍGYÓK. (OPHIDIA.)

1. Siklók. (*Colubridae.*) 4.

Összesen: II. rend (*Ordo*), 4. család (*Familia*), 9. faj (*Species*).

KÉTÉLTŰEK. (AMPHIBIA.)

I. BÉKÁK. (ANURA.)

VIZI-BÉKÁK. (RANIDAE.)

Kecskebéka. (*Rana esculenta* L.) A bükki tavakban közönséges. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Jávorkút, Szentlélek, Andókút, Szilvásvár, Királykút és Felsőtárkány.

Tavi-béka. (*Rana ridibunda* Pall.) 1939. III. 20.-án a garadnai halköltőnél levő tavakból, VII. 21.-én pedig a hátori tóból gyűjtöttem több példányt.

Gyepi-béka. (*Rana temporaria* L.) Lelőhelyeim: hátori tó, garadnai halköltő, Jávorkút, háromkúti völgy és Szentlélek.

Erdei-béka. (*Rana agilis* Thom.) A legközönségesebb barnabékája a Bükknek. Tavasszal a vizeken és azok mellett, míg nyáron az erdőben találjuk. Lelőhelyeim: Csanyik, Hámor, Lillafüred, Hollóstető, Bekény, Újhuta, Felsőtárkány, Szilvásvár és Garadnavölgy.

LEVELIBÉKÁK. (HYLIDAE.)

Levelibéka. (*Hyla arborea* L.). Vizek mellett s vizenyős helyeken mindenütt előfordul. Ha magát az állatot nem is látjuk, jellemző hangját gyakran hallhatjuk. Lelőhelyeim: Lillafüred, Jávorkút, Garadnavölgy, Csanyik, Szilvásvár, Dédes és Várvölgy.

ASÓBÉKÁK. (PELOBATIDAE.)

Asóbéka. (*Pelobates fuscus* Laur.) Egy példányát gyűjtöttem, 1932. IV. 6.-án Diósgyőrben. (Herman-telepi pocsolyából.)

VARANGYOSBÉKÁK. (BUFONIDAE.)

Barnavarangy. (*Bufo vulgaris* Laur.) Igen közönséges. Különösen tavasszal, párzási időben tűnik szembe, mikor nagy tömegben mászkál valami ivásra alkalmas pocsolya, vagy tó felé. Nyári esőzések után, alkonyatkor az utakon, tisztásokon mozog.

Zöldvarangy. (*Bufo viridis* Laur.) Az előbbinél ritkább, de azért van belőle elég. Téltre pincékbe vermekbe húzódik. Legtöbbet ebből is párzaskor látni. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Garadnavölgy, Hollóstető, Újhuta, Mályinka, Dédes, Nagyvisnyó, Szilvásvár és Felsőtárkány.

KORONGNYELVŰEK. (DISCOGLOSSIDAE.)

Vöröshasú-unka. (*Bombinator igneus* Laur.) Mindenütt, ahol csak egy kis állandó pocsolya van, közönséges. Legtöbbször csupán jellemző hangjáról vesszük észre. Lelőhelyeim: Görömböly-Tapolca, Kékmező, Hollóstető, Felsőtárkány, Hámor-tó, Csanyik, Garadnavölgy, Várvölgy és Szilvásvár.

II. FARKOS KÉTÉLTŰEK. (URODELA.)

SZALAMANDRAFÉLÉK. (SALAMANDRIDAE.)

Foltos-szalamandra. (*Salamandra maculosa* Laur.) Mindenütt közönséges. De csak tavasszal, szaporodási időben s eső után kerül kifejlett állat szemelő. Kopoltyús lárváit nyáron az összes bükki forrásokban megtaláljuk. Nyári eső után sokszor hihetetlen számban mászkál az utakon. 1933-ban tudományos célra gyűjtve, egy óra alatt Lillafüreden 100 darabot szedtem össze.

Nagy-göte. (*Molge cristatus* Laur.) 1938. V. 6.-án Diósgyőrből gyűjtöttem hat példányt. Inkább a szélek vizeiben fordul elő.

Kis-göte. (*Molge vulgaris* L.) 1936. IV. 14.-én Szilvásváradon, Nagyviznyón, 1937. V. 2.-án pedig Lillafüreden gyűjtötte Satori J. dr.

Alpesi-göte. (*Molge alpestris* Laur.) 1928-ban a szentléleki forrásból, 1931-ben a királyikúti zombolyból és 1937-ben a felsőtárkányi földszakadasi völgyben gyűjtötte Kerekes J. dr. 1933. V. 28.-án én a Kecskebarlang patakjából kettőt, 1935. VI. 18.-án pedig az andókúti tóból 8 darabot gyűjtöttem.

KÉTÉLTŰEK (AMPHIBIA) ÖSSZESÍTÉSE:

I. BÉKÁK. (ANURA.)

1. Vizi békák. (<i>Ranidae</i> .)	4.
2. Levelibékák. (<i>Hylidae</i> .)	1.
3. Ásóbékák. (<i>Pelobatidae</i> .)	1.
4. Varangyosbékák. (<i>Bufo</i> <i>nidae</i> .)	2.
5. Korongnyelvűek. (<i>Discolossidae</i> .)	1.

II. FARKOS KÉTÉLTŰEK. (URODELA.)

1. Szalamandrafélék. (<i>Salamandridae</i> .)	1.
--	----

Összesen: II. rend (*Ordo*), 6. család (*Familia*), 13. faj (*Species*).

HALAK. (PISCES.)

I. KÖRSZÁJÚAK. (CYCLOSTOMI.)

INGOLAFÉLÉK. (PETROMYZONTIDAE.)

Pataki ingola. (*Petromyzon planeri* Bloch.) 1933. V. 1.-én a Szinva alsó szakaszából kaptam egy példányt. Ugyanazon a helyen 1934. nyarán is fogtak még két példányt.

II. LÁGYSZÁRNYÚAK. (ANACANTHINI.)

PISZTRÁNGFÉLÉK. SALMONIDAE.)

Sebes-pisztráng. (*Trutta fario* L.) A Szinvában, Garadnában és hámori tóban őshonos. Régebben hatalmas példányokká fejlődött. Ismert legnagyobb súlya 14, 12,5, 12 kg. A kultúra bevonulásával járó patak-szabályozások után már ilyen rekordnagyságúak nincsenek. Ma már az 1–2 kg-osak is ritkák. 1933. óta a Garadnavölgyben fölépült halköltőből kikerülő ivadékkal szaporítják az állományt. Ma már a piros pettyes mellett, a tisztán feketepettyű, skót-pisztráng is előfordul. Ez a znióvár-aljai ikrával került ide.

Unger pisztrángja. (*Trutta ungeri* Vásárhelyi.) Ez a leírtam új faj a várvölgyi s a szilvásvárad patakokat lakja. Hogy az előbbivel nem azonos, már 1937-ben tudtam. Külsején kívül legbiztosabb megkülönböztető jele, hogy a *Trutta fario*-val nem keresztezhető. Az 1939. évi ivás alatt 10.000 drb. ikráját szereztem. Így kilátás van rá, hogy a lillafüredi vizekben is meghonosodik ez a gyönyörű színezetű pisztráng.

Szivárványos-pisztráng. (*Trutta iridea* Gibs.) 1910 körül telepítették be znióváraljai származású ikrával, a Hámori tóba, Szinvába, Garadnába. 1937-ben lillafüredi származású ivadékkal a várvölgyi patakban is meghonosították. Itt is s Lillafüreden jól tenyésztik. A garadnai hal-költőnél ezt is keltetjük s évről-évre kihelyezett ivadékkal iparkodunk az állományt szaporítani. A legnagyobbak 1—2 kg. súlyúak.

CSIKFÉLÉK. (ACANTHOPSIDAE.)

Réticsík. (*Misgurnus fossilis* Günth.) A Hámori tóba magától települt be. Itt hatalmas, 35—40 cm-es példányokat találunk. A diósgyőri vártóban őshonos, de csak rendes, ujjnyi nagyságúra fejlődik. A létrási, jávorkúti tavakban 1930—31-ben telepítették a Hámori tóból s a nyír-egyházi Sóstóból.

Kövicsík. (*Nemachilus barbatus* Günth.) Szendrei említi először a Szinva alsó szakaszából. Itt én is gyűjtöttem több példányban, 1933 és 1939 nyarán.

Vágócsík. (*Cobitis teania* L.) Szendrei említi a Szinva alsó szakaszából.

PONTYFÉLÉK. (CYPRINIDAE.)

Ponty. (*Cyprinus carpio* L.) A diósgyőri vártóban a vadponty őshonos. A tükörpontyot telepítették. A létrási- és járomkúti tavakban a vad-, nemes- és tükörpontyot 1929—30-ban telepítették be. Ugyancsak betelepítették a felsőtárkányi tóba is. A Hámori tóba 1936. IV. 16.-án 23 pikkelyes nemes- és 24 tükörpontyot, összesen 23,5 kg súlyban telepítettem. A telepítés sikerült s a fejlődés olyan jó, hogy ma már 5—7 kg-os példányokat is fogunk.

Kárász. (*Carassius vulgaris* Nilss.) A diósgyőri vártóban őshonos. A létrási és jávorkúti tóban telepítették.

Compó. (*Tinca vulgaris* Cuvier.) A diósgyőri vártóban őshonos. A létrási- és jávorkúti tavakban telepítették. A Hámori tó 1939.-i lecsapolásánál sok egyéves ivadék került szem elé. Tehát itt is meghonosodott. Mesterségesen ide sohasem telepítették.

Petényi-márna. (*Barbus petényi* Heckel.) Szendrei a Szinva alsó szakaszából említi.

Fenekjáró-küllő. (*Gobio fluviatilis* Cuvier.) Szendrei a Szinvából említi. A jávorkúti és létrási tavakba telepítették. A szilvásváradi-, várvölgyi-, latori-, kácsi patakokban, a diósgyőri vártóban és a görömbölyi melegvizű tóban őshonos. A Hámori tó 1939.-i lecsapolásakor sok ivadékot találtam. Tehát már ide is betelepített. Mint kitünő pisztráng-táplálék, a Hámori tó faunájában, határozottan nyereség.

Szivárványos-ökle. (*Rhodeus amarus* Bloch.) A létrási és jávorkúti tavakba betelepítették. Itt tenyérynnyi nagyságúra nőtt meg. Mivel azonban kagyló nincs, nem szaporodik.

Szélhajtó-küsz. (*Alburnus lucidus* Heck.) A létrási és jávorkúti tavakban telepítették. A görömböly-tapolcai tóban őshonos.

Kurta-baing. (*Leucaspis delineatus* Sieb.) A létrási és jávorkúti tavakban telepítették.

Pirosszemű-kele. (*Scardinius erythrophthalmus* L.) Szendrei a Szinva alsó szakaszából említi. A diósgyőri vártóban őshonos. A létrási és jávorkúti tavakban telepítették.

Veresszárný-koncér. (*Leuciscus rutilus* L.) Szendrei a Szinva alsó szakaszából említi. A diósgyőri vártóban őshonos.

Rúrge-cselle. (*Phoxinus laevis* Agassi) A Szinvában, Garadnában és szilvásváradi patakokban, a Hámori tóban őshonos. A létrási és jávorkúti tavakban telepítették. 1931-ig a Hámori tóban milliós tömegekben élt s elsőrendű pisztrángtáplálékkul szolgált. Ezóta száma igen meg-

fogyott. De nemcsak itt, hanem a patakokban is. Úgy, hogy ma már ritkaságszámba megy.

SÜGÉRFÉLÉK. (PERCIDAE.)

Csapósügér. (*Perca fluviatilis* L.) A létrási tóban 1929-ben telepítették be, ahol 1—1.5 kg-osra is megnőtt. 1938 nyarán a Hámori tóból fogtunk egy 30 dkg-os példányt.

Fogassüllő. (*Lucioperca sandra* Cuv. et Val.) Szendrei a Szinvából említi. 1933-ban a Hámori- és létrási tóban történt ikráival telepítési kísérlet, de nem sikerült.

HALAK (PISCES) ÖSSZESÍTÉSE:

I. KÖRSZÁJÚAK. (CYCLOSTOMI.)

Ingolafélék. (*Petromyzontidae*) 1.

II. LÁGYSZÁRNYÚAK. (ANACANTHINI.)

Pisztrángfélék. (*Salmonidae*) 3.

Csíkfélék. (*Acanthopsidae*) 3.

Pontyfélék. (*Cyprinidae*) 11.

Sügérfélék. (*Percidae*) 2.

Összesen: II. rend (Ordo), 5. család (Familia), 20. faj (Species).

IRODALOM:

A. Balogh A., Bárány L., Berényi V., Bérczy K., Bolkay M., Dörning H. dr., Enyedi J., Földváry M., Greschik J. dr., Herman O., Imecs B., Kovács E., Kolosváry G. dr., Mauks K. dr., Márki S. dr., Molnár I., Nagy J. dr., Nagy J., Nagy L., Navrátil D. dr., Poczer M., Petrik O., Sátor J. dr., Sebős K. ifj., Schenk J., Szalay B. dr., Szendrei J. dr., Szet J., Szeőts B., Szeőts B. id., Szurmay S. br., Újhelyi I., Vásárhelyi I., V. Nagy I., Vilics F., Warga K., Wagnner J. dr. és Wittenberger J. közleményei az „Állattani Közlemények”, „Aquila”, „A Természet”, „Barlangvilág”, „Büvár”, „Erdészeti Lapok”, „Halászat”, „Humbertus”, „Köcsag”, „Kárpát-Egyesület Évkönyve”, „Magyar Erdész”, „Magyar Vadászujság”, „Nimród”, „Természettudományi Közöny”, „Sporthorgász” és „Túristák Lapja” c. folyóiratokban.*

*

Beiträge zur Wirbeltierwelt des Bükk-Gebirges. (Schluss.) Von I. Vásárhelyi.

Die Liste ist das sehr nennenswerte Ergebnis 10-jähriger emsiger Sammlerarbeit. Die aufgezählten Wirbeltiere — insgesamt 294 Arten — wurden grösstenteils vom Verfasser selbst beobachtet, einige erstmal von ihm im Komitat Borsod vorgefunden. Das umfangreiche Quellenmaterial diente eher nur zur Ergänzung der Zusammenstellung.

*

Contributions à l'étude de la faune des vertébrés des Monts Bükk. (Fin.) Par I. Vásárhelyi.

L'énumération est le fruit de dix ans de travail collectionneur; plusieurs espèces ont été observées pour la première fois par l'Auteur.

*

Contributions to the Vertebrate Fauna of the Bükk Mountains. (Final part.) By I. Vásárhelyi.

The enumeration is the result of 10 year's work of collection. Some of the species were first observed by the author.

* A több oldalra terjedő részletes felsorolástól helyszűke miatt el kellett tekintenünk. (Szerk.)

VADÁSZAT.

Kormeghatározás: — A szarvasnál.

Irta: Szederjei Ákos

Az összes hazai vadfajták közül a szarvas a legnépszerűbb és a legkeresettebb vadunk. Agancsa nagyon kíváncsú vadászszákmány; mint jelvényt is gyakran látjuk.

Nekünk magyaroknak különösen kedvelt vadunk a szarvas. Már a régi mondák világában is gyakran szerepel. A csodaszarvas történetét minden magyar ismeri. Érthető tehát, hogy ez a szarvas iránti szeretet később is mutatkozik, amikor sok család címerébe rajzoltatja a szarvast vagy agancsát. Legkiválóbb vadászíróink ennek a vadnak szentelték munkáikban a legtöbb helyet, még akkor is, ha sokféle más nagyvaddal is összekeverültek. (Ezt látjuk József kir. herceg, *Horthy Jenő*, *Nemeskéri Kiss Sándor*, *Zsindely Ferenc* stb. munkáiban.)

A szarvassal foglalkoznak a legtöbbet a vadászkönyvek, vadászújságok és szépirodalmi vadászbeszélések.

Vadászati szakkönyvünk általában is, a szarvassal foglalkozó pedig — sajnos — különösen kevés van. Pedig vadászaink sokat foglalkoznak a szarvassal és agancsának a fejlesztésével. (Ennek ugyan nem utolsó mozgatója az is, hogy egy jó bikáért ezer pengőt is lehet kapni.) De tapasztalataikat csak a legkritikább esetben írják le.

Az agancsfejlesztésben különösen Németország ért el szép eredményeket, de hamarosan mutatkoztak a túlkapások is. Az agancsfejlesztés szarvastöméssé fajult. Kis, bekerített területen etetik a bikákat, hogy a valóban hatalmassá fejlesztett trófeát jó pénzért eladhassák. Talán írnom sem kell, az ilyen bika lelövése minden, csak nem vadászias. Lehet az ilyen próbálkozás érdekes kísérlet, de sohasem szabad üzletté fajulnia. Mesterséges tömés esetén jó tulajdonságú fiatal bikák is már életük elején kapitális agancsot is rakhatnak, de amint abbahagyják az erőszakolt etetést, azonnal beáll a hanyatlás.

A szarvas agancsa és kora közötti összefüggést régen nagyon helytelenül értelmezték. Az volt a felfogás, hogy a szarvas évente egy-egy ágat rak fel és így az ágak száma az évek számával együtt szabályszerűen nő. Ez a téves felfogás már a múlté! Három-négy éves bika is lehet tizenkettes vagy tizennégyes (volt már két éves koronás nyársas is!), viszont öreg bika is lehet tízes vagy nyolcas. (Nem hanyatlott agancsú bikára gondolok!) Vannak bikák, amelyek örök életükre nyolcasok vagy tízesek maradnak. Tehát az ágak száma nincs összefüggésben a korrall.

Az agancs általános képe azonban szorosan összefügg az évek

számával és azokkal együtt fejlődik egy bizonyos ideig. (Természetesen vannak kivételek és külső körülmények is közrejátszhatnak, mint pl. időjárás, környezetváltozás stb.)

Itt álljunk meg! — Mennyi az a bizonyos idő? — ez a sokat hangoztatott kérdés. Az őznél írtam, hogy kb. a korának egyharmadában rakja fel a legerősebb agancsot. (Lásd E. L. 1940. évi VI. füzet.)

A szarvasnál kb. életének a tizenkettedik évében. Természetesen ez nem megváltoztathatatlan szám. Függ a helytől és a szarvas életkörülményeitől. (Pl. állatkertben vagy kis vadaskertben — különösen, ha sok vad van a kis helyen — a szarvas is hamarabb pusztul el.)

Általában a magashegységi szarvas lassabban fejleszti az agancsát, mint a síkvidéki és az élettartama pedig hosszabb.

A tizenkét év csak általános elméleti szám, iránymutatás. Az elmélet akkor jó, ha rugalmas és alkalmazkodik a gyakorlathoz. Minden területen ki kell kísérletezni a pontos számot, ez azonban csak kis eltérést fog mutatni ettől a W. Bieger erdőmester megállapította adattól.

A legjobb agancsfelrakás kora azonban nem jelenti azt, hogy ekkor minden bikát le kell löni, mert ettől az időtől kezdve az agancsa hanyatlik (nem: „visszarak“!). Ha ezt tesszük, tönkre fog menni az állományunk. Ezért káros a mai trófea-örület, amikor mindenki kapitális agancsot akar bemutatni a kiállításon. A legjobb agancs felrakása után még tenyésztésre alkalmas a bika és nagyon is jó utódokat kaphatunk tőle, viszont csak ekkor ismertük meg teljesen agancsfelrakó képességét, mert az addigiakból csupán következtethettünk.

A mellékelt fényképen bemutatom egy a tizennegyedik évben lelőtt bika agancsának a fejlődését. A bika a harmadik évben sokat ígérő tízes volt. Később is gyönyörűen erősödött az agancsa és a tizenharmadik évben teljesen kifejlődött. Az agancs mindvégig szabályszerűen erősödött, csak a kilencedik évben, a jobbszár szemágánál találunk egy kis rendellenességet, ami valószínűleg külső behatás következménye, amikor még háncsban volt az agancs. A letrött ágvégek az összeszedés alkalmával sérültek meg vagy a verekedések következményei. A tizennegyedik évben kezdődött a hanyatlás, de a bika még tenyésztésre alkalmas volt.

A hanyatló agancsú öreg bika trófeájára jellemző, hogy többnyire alul erős, a szemágak gyakran szokatlanul lehajlanak (és nem felfelé íveltek), az ágak általában rövidebbek, a szár vaskos, különösen lent a rózsák felett. Néha nyársas, villás, vagy hatos agancsot is hordanak az ilyen öreg bikák, de ez alul a rózsák felett vastag és tömör. Ha jól megfigyeljük a hanyatlott agancsot, többnyire észrevehetjük rajta a hajdani dicsőséget.

A középkorú, legjobb agancsot hordó bika fejdíszét nem kell leírnom, ezt mindenki ismeri.

A fiatal bikák agancsára jellemzőek a hosszú ágak és a vékony száraz. Általában az agancs felső része néha erős, de alul vékony a szár és gyengék az ágak.

A szarvas élettartama tizennyolc-húsz év. Ezt a számot nagy szakvita előzte meg, régebben jóval magasabbra becsülték. Többnyire ott volt a tévedés, hogy a megfigyelt állatot idővel összekeverték és így alakultak ki azok a lehetetlen számok, amelyek sokáig tartották magukat a vadászok körében. Egyes szakírók kivételes esetekből igyekeztek megállapítani a szarvas élettartamát. Kedvenc érvük volt az alábbi történelmi adat.

1808-ban *Napoleon* császár nagy falkavadászatot rendezett szarvasra a vincennesi császári erdőben, feleségének *Josefinnek* a tiszteletére. A kutyák többek között egy páratlan huszonkettőt is felverték. Nagy hajsza után sikerült a gyönyörű állatot kifárasztani és az egész udvar örömeire a kutyák elfogták. A császárnő megkegyelmezett a bikának és a nap emlékére egy kis aranytáblát akasztottak a nyakába, amelybe bevésték: „Ennek a bikának kegyelmezett meg *Josefin* császárné 1808 szeptember 8-án.” Egyesek szerint a szarvas ekkor már legalább húszéves lehetett.

A bikáról ezután nem volt hír. Az idő kereke forgott. Franciaország fölött nagy történelmi események vonultak el. A nagy császár diadalmas hadjáratai, tündöklése és bukása. Sokáig nem volt vadászat Vincennesben.

1836-ban *Lajos Fülöp* rendezett vadászatot a királyi erdőben. A vadászok többek között elejtettek egy kapitális bikát, amelynek nyakában, a megfeketedett táblácskán megtalálták *Josefin* császárnő emlékszavait. A bika egykori megfigyelések szerint még ereje teljében volt és valószínűleg még több évig elélt volna. Ezek szerint a bika, a tábla fölfüggesztésekor már húszéves volt és a táblát huszonnyolc évig hordta, — legalább negyvennyolcéves korában esett el.

Hardegg gróf alsóausztriai parkjában hetvenkét éves korában lőttek agyon a vadászok egy ismert bikát. *Hugo A.* leír a „Wild und Hund“-ban egy bikát, amelyet vérfelfrissítésre vettek és harminc évig élt.

Busse dr. a „Forst Lexikon“-ban 30—40 évre teszi a szarvas átlagkorát. *Ditrich* ugyancsak 30—40 évre.

Flemmig a „Der vollkommene deutsche Jäger“-ben azt írja, hogy a tehén 24—30 évet ér meg, a bika öregebb is lehet. *Hartig* a „Lehrbuch für Jäger“-ben 30, *Döbel* a „Jäger-Praktika“-ban 30, *R. v. Dombowski* az „Edelwild“-ban 25—30, *Kirschelt*: a „Lebensdauer, Alter und Tod“-ban 30 évben állapítja meg a bika élettartamát.

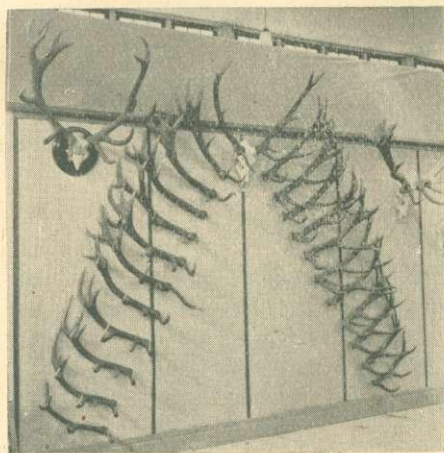
Raesfeld a minden idők legklasszikusabb szarvasmunkájában, a „Rotwild“-ben 25—30, *Eidmann* az „Alterserscheinungen am Gebiss des Rothirsches“ c. munkájában 20, *L. Heck* 18—20, végül *Bieger*, a kormeghatározás mestere „Beitrag zur Wild- und Jagd-

kunde“ és „Anleitung zur Altersschätzung des Wildes“ (1939) c. munkáiban 20 évet ír.

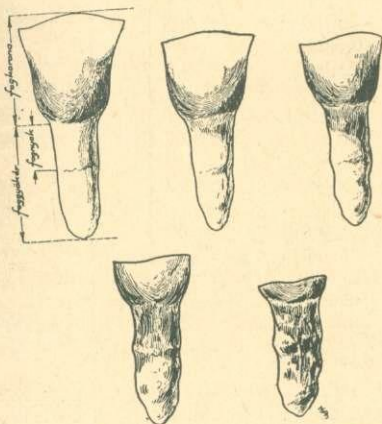
Az újabb munkák mind húsz év körül, de inkább előbb, mint későbbre jelzik a korhatárt.

Heck leírása szerint egyik megfigyelt bika 1911 június másodikán született és 1929 október hatodikán hullott el. A tizenkettedik évében volt a legerősebb az agancsa. Tizenhétéves korában hirtelen nagyot hanyatlott és az utolsó agancsa gyenge bal szárán rövid szemág, a vékony jobb száron pedig mindössze négy ág volt. A jégág fejlődés közben hol az egyik, hol a másik száron hiányzott. Egy másik megfigyelt bika tizenhét és háromnegyed évet élt. Tízről tizenhárom éves koráig volt a legerősebb az agancsa. Mindkettőre jellemző, hogy fogaik egészen a gyökerekig lekoptak. Egyes zápfogak letöredeztek és kihullottak.

Véleményem szerint a korhatár átlag tizennyolc—húsz év. Természetesen itt is, mint az embereknél, vannak kivételek, matuzsálem-korú szarvasok.

Az agancs fejlődése.

A metszőfog kopása.

(1, 4, 6, 10 és 15 éves szarvas metszőfoga.)

Sajnos, nagyon ritka bika éri meg a 18—20 évet. Általában nyolc, tízéves korban lövik nálunk az erős bikákat, a selejtezés címén kilőtt rengeteg életképes, jótulajdonságú fiatal bikáról nem is beszélek. Az életkor a körülmények szerint változik. Magashegységben általában hosszabb ideig él a szarvas, mint az alföldi részeken, ahol pedig valaha őshonos volt, amíg az emberi kultúra és kapzsiság a hegyekbe nem szorította.

A kor legbiztosabban a szarvasnál is a fogak kopásából határozható meg. A fogak szerkezetét, felépítését, rendeltetését és részeit itt nem írom le, akit érdekel, nézze meg az E. L. 1940. VI. füzetét, ahol a 376. oldalon az őz kormeghatározásánál részletesen és ábrákkal megvilágítva ismertettem ezt a tárgyat.

A fejlődés a szarvasnál is a fog megjelenésével kezdődik, a fogcserével, majd a fogkopással folytatódik és a fog kitöredezésével, kihullásával végződik.

A fog fejlődését és a fogcserét — Bieger erdőmester szerint — az alábbi táblázatban láthatjuk:

A fogcsere és a fogfejlődés menete. (Az alsó állkapocsnál.)

A szarvas kora		A metszőfogak	A zápfogak	Az összes fogak
Hónapok	Hónapos Eves		s z á m a	
Június	1	m_1, m_2, m_3, m_4		8
Július	2	m_1, m_2, m_3, m_4		
Augusztus	3	m_1, m_2, m_3, m_4		
Szeptember	4	m_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3	
Október	5	m_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3	22
November	6			
December	7			
Január	8	m_1, m_2, m_3, m_4	e_0, e_2, e_3, V_1	
Február	9	m_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1	26
Március	10			
Április	11			
Május	12			
Június	13	m_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	30
Július	14	m_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Augusztus	15	M_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
		M_1, m_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Szeptember	16	M_1, M_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	30
Október	17	M_1, M_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
November	18	M_1, M_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
December	19	M_1, M_2, m_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Január	20	M_1, M_2, M_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	30
Február	21	M_1, M_2, M_3, m_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Március	22	M_1, M_2, M_3, M_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Április	23	M_1, M_2, M_3, M_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	
Május	24	M_1, M_2, M_3, M_4	e_1, e_2, e_3, V_1, V_2	34
Június	25	M_1, M_2, M_3, M_4	$e_1, e_2, e_3, V_1, V_2, V_3$	
Július	26	M_1, M_2, M_3, M_4	$e_1, e_2, e_3, V_1, V_2, V_3$	
Augusztus	27	M_1, M_2, M_3, M_4	$e_1, e_2, e_3, V_1, V_2, V_3$	
Szeptember	28			34
Október	29	M_1, M_2, M_3, M_4	$E_1, E_2, E_3, V_1, V_2, V_3$	
November	30	M_1, M_2, M_3, M_4	$E_1, E_2, E_3, V_1, V_2, V_3$	
December	31	M_1, M_2, M_3, M_4	$E_1, E_2, E_3, V_1, V_2, V_3$	

A gyöngyfog (szemfog) a második hónapban (júliusban) bujik ki, mint tejfog. A tej-gyöngyfog a tizenhetedik hónapban (októberben) hullik ki és a valódi gyöngyfog a tizenhatodik hónapban (szeptemberben) töri át a foghúst. Később, a kopás következtében, mindig kisebb és színesebb lesz.

A szarvas teljesen kifejlődött fogazata tehát:

$$\frac{V_3, V_2, V_1, E_3, E_2, E_1, Gy, Gy, E_1, E_2, E_3, V_1, V_2, V_3}{V_3, V_2, V_1, E_3, E_2, E_1, M_3, M_2, M_1, M_2, M_3, M_4, E_1, E_2, E_3, V_1, V_2, V_3} = 14 = 34 = 20$$

ahol V = valódi zápfog, E = előzápfog, Gy = gyöngyfog, M = metszőfog. A nagybetűkkel jelzett fogak a valódi vagy állandó fogakat, a kisbetűkkel jelzettek a tejfogakat jelentik.

Körmeghatározás a fogkopásból.

A 3—4. évben.

Metszőfogak: a fognyak rövidebb, mint a fogkorona.

Zápfogak: kissé már látszik a kopás. E_2 elől és hátul kissé kopott. E_3 -nál elől és hátul jól látható a kopás.

Az 5—6. évben.

Metszőfogak: a fognyak kb. egyenlő a fogkorona hosszával.

Zápfogak: E_1 kissé kopott. E_2 -nél elől-hátul jól látható a kopás. E_3 erősen kopott. V_1 , V_2 és V_3 rágóelein is kis kopás látható.

A 7—8. évben.

Metszőfogak: a fognyak már kissé hosszabb, mint a fogkorona.

Zápfogak: E_1 , E_2 és E_3 is erősen kopott. A betüremlések még jól láthatók. V_1 rágóéle erősen kopott. A hasadék végig összeér.

A 9—10. évben.

Metszőfogak: a fognyak hosszabb, mint a fogkorona.

Előzápfogak: a betüremlések elmosódottak. E_1 -nél a hasadék megszakadt.

Zápfogak: a barna rész terjed. V_1 -nél a hasadék megszakadt. V_2 -n és V_3 -n is látható a kopás.

A 11. évben.

Metszőfogak: a fognyak jóval hosszabb mint a fogkorona.

Előzápfogak: a betüremlések csak mint pontok láthatók.

Zápfogak: V_1 -nél a hasadék eltűnt.

V_2 -nél a hasadék megszakadt.

A 12. évben.

Metszőfogak: a fognyak sokkal hosszabb, mint a fogkorona. A rágóélek erősen kopottak.

Zápfogak: az előzápfogaknál a betüremlések elmosódottak. E_3 betüremléséből néha még egy pont látható. V_1 -nél a hasadéknak nyoma sem látszik. V_2 -nél a hasadék erősen megszakadt. V_3 -nál a hasadék kissé megszakadt.

A 13. évben.

Metszőfogak: a fogkorona fél olyan hosszú, mint a fognyak. A metszőélek erősen elkopottak.

Zápfogak: E_1 , E_2 és E_3 rágóelei lekopottak. V_1 -nél a korona laposra kopott. V_2 -nél a hasadék még látszik. V_3 -nál a hasadék megszakadt.

A 14. évben.

Metszőfogak: a korona rövidebb, mint a fognyak fele.

Zápfogak: V_1 a rágóél majdnem egyenesre kopott. V_2 -nél a rágóél csak egy kissé emelkedik a korona fölé. A hasadék még jól látszik. V_3 -nál a hasadék még összeér.

A 15. évben.

Zápfogak: V_1 -nél a korona belül homorúra kopott. V_2 -nél a hasadék eltűnőfélben. V_3 -nál a hasadék jól látszik.

A 16. évben.

Metszőfogak: a fogkorona a fognyak felénél is rövidebb.

Zápfogak: a hasadék V_2 -nél még kivehető.

A 17. évben.

Zápfogak: a hasadék V_2 -nél már eltűnt. A hasadék V_2 -nél látszik.

A 18. évben.

Zápfogak: a hasadék V_3 -nál még kissé látszik.

A 19. évben.

Metszőfogak: a fogkorona majdnem a fognyakig lekopott.

Zápfogak: a hasadék már V_3 -nál sem látszik.

A 20. évben.

Metszőfogak: a fogkorona nyomai láthatók. Zápfogak: a hasadék seholsem látszik. Több fog homorúra kopott.

A későbbi években a fogak mind homorúra kopnak, kis darabok kitöredeznek, végül egyes fogak ki is hullanak.

Ezeket a tulajdonságokon kívül még a következők érdemelésnek említést. Megértéséhez azonban szükséges elolvasni az őz kor meghatározásánál leírottakat (E. L. 1940. VI. füzet) és megnézni a mellékelt ábrát.

A *zománc kopása*. A metszőfogak fogzománca idővel (kb. három év alatt) lekopik és felülről nézve a dentinben kis köröket látnunk. Ezek a kis körök az évgűrűk, amelyekről leolvashatjuk a kort. Az évgűrűk a pótdentin-képződés következményei. A leolvasott évgűrűkhöz még hozzá kell adnunk hármat (ameddig a kopás következtében a dentin kilátszik) és így megkapjuk a kort.

A *korona-magasság* a metszőfogaknál Eidmann táblázata szerint a szarvasnál a következő:

A fog kibujásakor a fogkorona 16.5 mm magas, a			
a 2. évben	14.6 mm	a 7. évben	10.7 mm
a 3. „	13.7 „	a 8. „	10.4 „
a 4. „	12.6 „	a 9. „	10.0 „
az 5. „	11.9 „	a 10. „	9.6 „
a 6. „	11.2 „	a 11. „	9.2 „

A *metszőfogak fogszögének állandó növekedése* (lásd E. L. 1940. VI. füzet 5. ábra, amely egy egyéves szarvas állkapcsát mutatja, a fogszög-állás megmagyarázásával) Bieger erdőmester szerint a következő:

A 2.5—3. évben	42°	a 9—10. évben	55°
3 —4. „	45°	11—13. „	60°
5 —6. „	50°	14—16. „	65°
7 —8. „	53°		

A metszőfogak nyakának a színeződése. A fog-in a fogkopással együtt mind lejjebb húzódik, tehát a fognyak fekete színeződése is mind lejjebb húzódik és lefelé növekszik és így mindig szélesebb lesz (lásd az ábrán).

A fogakat tartó csonthártya a kor növekedésével laposodik és mindinkább elveszti gömbölyűségét.

A gyökér — cement lerakódása folytán — mindjobban vas-tagodik és bunkó-alakú lesz (lásd az ábrát).

Az idegüreg és a gyökércsatorna idővel eltömődik. (Az idegüreg az E. L. 1940. VI. füzetének a 376. oldalán lévő 1. ábra mutatja.)

A fogakból való kormeghatározás a legbiztosabb módszer, de természetesen itt is vannak kivételek. A rendszertelen fogkopás csak olyan „szabály-erősítő“ kivétel. A fogak kopását a környezet, élelem, stb. is befolyásolja, úgy, hogy a legjobb az előbbi vezérfonal útján kikísérletezni és felállítani a nekünk legalkalmasabb és legmegfelelőbb rendszert. Azonban ezt igen nagy körültekintéssel kell végeznünk, mert sok mindent kell megfigyelni, míg felállíthatunk valamilyen szabályt. Pl. állatkerti, etetett szarvasok a keményebb táplálkozás következtében gyorsabban koptatják a fogukat, mint azok, amelyek maguk keresik meg a táplálékukat. Égererdős vidékeken a gyöngyfog sokkal színesebb lesz és öregebbet mutat stb. stb.

Sok türelem, fáradság szükséges, amíg jó eredményt érünk el és főképpen sok-sok vadiránti szeretet.

(Folytatjuk.)

ÉRTESÍTÉS.

Értesítjük t. Olvasóinkat, hogy külön-kiadványként küldjük meg a következő hivatalos közleményeket.

1. A m. kir. földművelésügyi miniszter 22.000/1942. F. M. számú rendelete a termelői fakészletek bejelentésének az újabb szabályozása tárgyában.

2. A m. kir. minisztérium 2620/1942. M. E. számú rendelete a fenyőgyanta kötelező összegyűjtéséről.

3. A m. kir. minisztérium 2660/1942. M. E. számú rendelete a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen az erdőbirtokossági társulatok működésének a szabályozása tárgyában.

4. A m. kir. földművelésügyi miniszter 81.197/1942. számú leirata a tölgy-, cser- és bükkmakktermés bejelentése tárgyában.

IRODALOM

Fekete Zoltán: Erdőbecsléstan, a faállomány szerkezetten és a fatermestan vázlatával. (Sopron, 1941. Könyomat. Megrendelhető a Kvesztori Hivatal Kirendeltségénél, Sopron, Műegyetem. Ara: 13.50 P.)

Erdészeti szakirodalomunknak nincs a mai követelményeknek megfelelő színvonalon álló önálló erdőbecsléstani kézi- és tankönyve.

Ezt a hiányt pótolná teljes mértékben *Fekete Zoltán* most megjelent munkája, ha mindenki könnyen megszerezhetné!

A 400 oldalra terjedő kötet nemcsak felöleli mindazt, amit az erdőbecslés tudományának a művelői eddig mint maraandót alkottak, hanem az üzemi szolgálatban, majd a tanári pályán eltöltött hosszú idő tapasztalatai s gyakorlati vonatkozású kutatásai alapján útmutatást ad arra nézve is, hogy az erdőbecslési módok közül a gyakorlatban melyiket mikor és hogyan alkalmazzuk.

A rövid bevezetés után az első rész a fatömeg meghatározását tárgyalja.

Ennek az I. és II. fejezete a fekvő fák és a kitermelt erdei választékok, valamint az álló fák köbtartalmának a meghatározását ismerteti. Kiterjed a szálfák, rönkök, az ágak, a rözse, az ürméterekbe rakott választékok és a kéreg köbtartalmának, ill. tömörtartalmának a testmértani, természettani úton, vagy segédtablák alapján történő meghatározására, valamint az álló fák fatömegének a megállapítására.

Ezzel kapcsolatosan részletesen ismerteti a köbtartalom (fatömeg) kiszámításához szükséges adatok meghatározására szolgáló eszközöket és műszereket.

A III. szakasz rövid áttekintést ad az erdőbecsléstanból az utóbbi évtizedekben már önálló tudományággá fejlődött faállomány-szerkezet-tanról, amely az erdő külső (záródás, sűrűség, elegyarány) és belső (a fatömegtényezők, ú. m. az átl. átmérő, átl. magasság, átl. alakszám, valamint az átl. fatömeg megállapítása, ezek egymásközi összefüggése és törzsszám szerinti megoszlása) szerkezetét vizsgálja.

A IV. szakasz a faállományok fatömegének a meghatározását tárgyalja. Részletesen ismerteti a faállomány-felvétel módjait (törzkszámolás, közös — rácsos — és közönséges próba) és az összes fatömegbecslési eljárásokat, valamint a választékok megbecslésének a különböző eljárásait. Az egyes eljárásokat külön-külön és egymással összehasonlítva is mind elméleti, mind gyakorlati szempontból méltatja s ezzel egyúttal útmutatást ad azok, ill. a helyes alkalmazás megválasztása tekintetében is.

A második rész a fák és faállományok korának; a harmadik rész a fák és faállományok növedékének a meghatározását tartalmazza.

A negyedik rész a fatömegnek és fatömegtényezőknek a korral való változását kutató s ma már szintén önálló tudománnyá vált fatermestanból ad szemelvényeket. Részletesen is ismerteti a fatermési táblák szerkesztésének a módját.

A szerző a tárgyaló eljárások gyakorlati keresztülvitelét sok szám-szerű példával világítja meg. Ezért és az eljárások gyakorlati szempontból való méltatása alapján könyve nemcsak a német szakirodalom lagújabb és legjobb önálló erdőbecsléstanaival egyenlő értékű tudományos mű, hanem egyúttal a gyakorlati élet céljait szolgáló nélkülözhetetlen vezérfonal is.

Egyetlen egy — a szerzőn kívül álló — hibája van csupán és pedig az, hogy csak litográfia alakjában jelent meg. Így, sajnos, nem elégít-

heti ki a szakközönség szükségletét, mert példányszáma olyan kicsi, hogy rövidesen az egyetemi ifjúság számára is új kiadást kell készíttetni.

Ezért nemcsak erdészeti szakirodalmunk nagy értékkel való gazdagodását, hanem egyúttal az egész magyar erdőgazdaság érdekeit szolgálja, ha a hivatalos körök lehetővé tennék a szerző részére munkájának könyvalakban való megjelentetését.

Dr. Kovács Ernő.

HAZAI FOLYÓIRATOK.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. (LXXVI. kötet, 1942.)

15—16. sz. — *Oltay K.*: A tagosítás új rendezése. — *id. Kendi F.* dr.: Erdemes-e gáztartókat nagy belső nyomással építeni?

17—18. sz. — *Heim E.*: Közérdek és magánérdek a városépítésben. — *v. ifj. Bánó L.*: Béke-város.

A Műszaki Világ. (VI. évf. 1942.)

8. sz. — *Pichler J.*: Országos vízügyi alapot! — *Szőcs J.*: Tervgazdálkodás részletekben. — —: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet közgyűlésén. — *Árva J. dr.*: Vasútépítés, belvízrendezés. — *Seléndy A.*: Hogyan alakult ki és milyen teljesítményekre képes korunk leghatásosabb tengeri fegyvere: a tengeralattjáró.

Az időjárás. (XLVI. évf. 1942.)

1—2. sz. — *Cholnoky J. dr.*: Konkoly Thege Miklós. — *Réthly A. dr.*: Dr. Konkoly Thege Miklós meteorológiai működése. — *Kenessey K. dr.*: Konkoly Thege Miklós, a csillagász. — *Sulyok Z.*: Budapest talajhőmérséklete. — *Berkes Z. dr.*: Éghajlatingadozások tükröződése a kőszegi szőlőhajtások hosszában. — *Bacsó N. dr.*: Erdély éghajlata. — *Réthly A. dr.*: A meteorológiai tanszék ügye és a csapadékos időjárás az Országgyűlés előtt.

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXV. évf. 1942.)

8. sz. — *Nagy I.*: Épületek tüzelőanyagfogyasztásának megállapítása.

9. sz. — *Mika J.*: Fémek üzemi színeképelemzése. (1. közl.) — *Bortnyák I.*: A mérnöknevelés.

Erdészeti Kísérletek. (XLII. évf. 1942.)

3—4. sz. — *Fehér D. dr.*: A hőmérséklet és a víz együttes és kölcsönös élettani hatásának biológiai jelentősége az erdő életterében. — *Győrfi J. dr.*: Lithocolletis platani Stgr. és parazitái. — *Győrfi J. dr.*: Magyarország Ephialtes fajai. — *Haricsi L. dr.*: A szárazföld rovarálca-típusok áttekintése. — *Frölich Gy.*: Északerdély maradvány őserdőségei és átalakításuk gazdasági erdővé.

Gazdatisztek Lapja. (XLVI. évf. 1942.)

5. sz. — *Kállay B.*: Gazdatisztek — az önálló kiskgazdák oktatásában. — *Faber Gy.*: A Magyar Gazdatisztek Országos Egyesülete évi jelentése. (Melléklet.)

Kémikusok Lapja. (III. évf. 1942.)

5. sz. — *Hunkár B. dr.*: Az élelmiszerforgalom ellenőrzésének újabb feladatai. (2 közl.) — *Fridli R. dr.*: Történeti áttekintés az arzénmérgezésekről. — *Kardos E. dr.*: A szabványosítás és jelentősége a vegyi iparban. (2 közl.)

Kertészeti Szemle. (XIV. évf. 1942.)

5. sz. — Magyar J.: A japáni juharról. — Mészöly Gy.: A paradicsom. — Magyar Gy.: Hosszúszárú palánták védelme a lótetű ellen.

Köztelek. (LII. évf. 1942.)

15. sz. — —: Beszámoló az országos mezőgazdasági kiállításról. — Surányi J. dr.: A tavaszi olajlen, a napraforgó és a ricinus sikeres termesztésének főbb irányelvei. II. — Lánd S. dr. Mégegyszer a ricinusról. — Walger J.: Mérsékelt égövi kaucsuk (Saghyz) növények. — Kovácsnay J.: A takarmánytermesztés és takarmányozás négy főparancsolata.

16. sz. — Fabricius E.: Tessedik Sámuel. — Grábner E.: Adatok a napraforgó sikeres termesztéséhez. — Fleischmann R. dr.: A lófogú kukoricavetőmag idei csírázása. — k. Kuthy Sándor dr.: Helyettesíthető-e a lótrágya a kertészek melegágyában. — Berke P. dr.: A konkoly mint sertéstakarmány. — Kalamenovich G.: A somkorótermelés költségei.

17. sz. — M. E. dr.: Mezőgazdaságunk hozamának fokozása. II. — Westsik V.: A csillagfürt termesztése zöldtrágyának. — v. Horváth F.: A ricinus fajtakérdése és termesztése. — Mihályfy I.: Heterózis-hatás a kukoricánál. — Pörnczei J.: A kukorica kelésének biztosítása. — Zajtay A. dr.: Néhány nyomokban előforduló elem jelentősége a növényekre és az állatokra.

18. sz. — Czettler J. dr.: Tessedik Sámuel munkássága. — Valádi B.: 1941. évi napraforgótermesztési adatok. — Tóth T. dr. és Biró Gy.: Adatok a burgonya fészek-műtrágyázásához. — Pallaghy K. dr.: A legújabb takarmányvetőmag ojtási eredmények. — Sarkadi Kesztyűs L. dr.: Az üzemi tanácsadás a mezőgazdaságban.

Magyar Fapiac. (IV. évf. 1942.)

15. sz. —

16. sz. — Csernó A. dr.: Hozzászólás az enyvezett lemez- és panelhiány kérdéséhez.

17. sz. — Szakáts Ö.: Levél a faanyagellátásról. — Véssei F.: A tüzelőanyagszakma kérdéseiről.

Magyar Méh. (63. évf. 1942.)

5. sz. — Takács M.: Kaptár és keret. — Széles L.: Bácskay György „Hunor” rakodó kaptáros méhészete, Magyarhomorog. — Két családós rakodórendszer.

Mezőgazdasági Közlöny. (XV. évf. 1942.)

4. sz. — Mados L. dr.: A termőföld sáncolásának talajtani vonatkozásai. — Sass G.: A gazdasági műszaki feladatok szervezett megoldása. — M. B.: Élelmezheti-e önmagát Európa. — —: Német elgondolások a városba özőnlés megszűntetésére. — A mezőgazdasági társadalombiztosítás legutóbbi helyzete.

Nimród Vadászlap. (III. évf. 1942.)

11. sz. — Zsindely E.: Az 1941. évi vadásztróféák bemutatása. — Nagy J. dr.: Hogyan kötözi be az erdei szalonka sebesült lábát? — Holéczy J.: Megfigyelések. — Boros P.: Madármegfigyelések a szikeken. — Forti J. dr.: Párhuzam a magyarvizsla és a németvizsla között.

12. sz. — Szederjei Á.: Dűrgés. — v. Kőkényesy P. dr.: A kárpáti vadászati viszonyokról.

13. sz. — Müller G.: Vadászat fényképezőgéppel. — v. Nemeskéri-Kiss G.: Solymászat.

Technika. (23. évf. 1942.)

4. sz. — *Varga J. dr.*: Az ipar a honvédelem szolgálatában. — *Jáky J. dr.*: Rugalmasság és képlékenység. — *Veber Z.*: Hazai növényi rostanyagok. — *Modrovich K.*: Hévízek hasznosítása központi fűtőberendezésekben. — *Baskai E. dr.*: A művészettörténet temperái.

Természettudományi Közlöny. (74. kötet, 1942.)

4. sz. — *Zimmermann Á.*: Természettudomány és vallásos hit. — *v. Pálffy A.*: A kaucsuktartalmú kok-saghyz és termesztése. — *Lohr F.*: Hangműtermék a filmezés szolgálatában. — *Kieselbach Gy. dr.*: A „burgonyavíz” mint mosószer. — *Bagoch L. dr.*: A világ öntermelése. — *Faragó F. dr.*: A vörheny kórokozója. — *Baskai E. dr.*: Védőhatású olajfestékek. — *K. Gy. dr.*: Az anyatej tartósítása mélyfagyasztással. — *Zimmermann F. dr.*: Védekezés bolhák ellen.

Vadászat — Halászat. (X. évf. 1942.)

7. sz. — *Ordai R.*: Az Országos Természetvédelmi Tanács vadvédelmi és nemzeti parkokat állít fel a Kárpátalján. — *A. Balogh A.*: Szükségünk van-e a természeti jelenségek és a vad viselkedésének ösmerete és megfigyelésére? — *Bohrandt L.*: A veréb szlovákiai „vacuumos élettere”. — *K. Benkő P.*: A medve.

8. sz. — *Gr. Festetics P.*: Nyúl és gyümölcs.

Vadászság. (II. évf. 1942.)

11. sz. — *Sekeres I. dr.*: Vadász, a solymászatról. — *Stankovsky J.*: Hüvelyhiány. — *Mészáros P.*: Gróf Zrinyi Miklós halála, a történész, a vizsgálóbíró és a vadász szemével nézve. — *Konrád K.*: Néhány számadat a Letolinnal kapcsolatban. — *Kocsis Á.*: A szürkevarjú.

12. sz. — *Szent-Ivány G. dr.*: A törvényelőkészítő munka. — *Mészáros P.*: Zrinyi Miklós gróf halála, a történetíró, a vizsgálóbíró s a vadász szempontjából. — *Gy. Takách Gy.*: „Nyúl vagy almafa”? — *Diczendy P.*: Még valami a nyúlkárokról. — *A. Balogh A.*: De gustibus non est disputandum.

13. sz. — *Vásárhelyi I.*: Huszonnyolcmillió kilogramm eleséget fogyasztanak évente a kőborkutyák és macskák. — *Urbánfy I.*: Gondolatok az önálló vadászterület nagyságáról. — *Diczendy P.*: Vadorzók vakmerősége és rémtettei. — *Schneider J.*: Szörnyű dolog a veszettség. — *Plentzner F.*: Ősszel.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. (IX. köt. 1/2. sz. 1942.)

Jager Gerlings: Hollandia erdészeti viszonyai. (Die forstlichen Verhältnisse der Niederlande.) 2—44. old.

Németalföld összes területének csak 7,8%-at borítja erdő, amelynek a jelenlegi eloszlása és összetétele főként az emberi beavatkozás következménye.

A tanulmány részletesen ismerteti a termőhelyi- és állományviszonyokat, az erdőművelési eljárásokat, az általános erdőgazdasági helyzetet, a kihasználás módjait és eredményeit, a kincstári üzemeket, az erdészeti törvényeket, az igazgatás jelenlegi formáját, a szakoktatást, a faforgalom mérlegét és a „Holland Fenyértársaság” működését, amely 50 év alatt mintegy 20.000 ha kopárterület befásításával és a magán-erdőgazdaság jelentős támogatásával igen hasznos szolgálatot tett Hollandia erdészetének.

A szöveget — amellyel bővebben, sajnos, nem foglalkozhatunk — számos igen szép fénykép hozza közelebb az olvasóhoz.

Mantel: Az erdőrendezés kutatási- és munkamódszere. (Über Forschungs- und Arbeitsweise bei der Forsteinrichtung.) 10—20., 47—55. és 74—80. old.

A komoly bölseleti alapokon nyugvó, igen érdekes tanulmány bevezetőül a módszertanról általában ad rövid áttekintést és tulajdonképpen anyagát az: erdőrendezés módszertanát, 4 fejezetre tagolva tárgyalja. Ezek:

1. Az erdőrendezés lényege.

2. Az erdőrendezés általános módszertana. A) A megoldás útjai. (Deduktív, induktív, mennyiségtani és egyéb — történeti, összehasonlító, feltételező és szerves — módszerek.) B) A felépítés. (A kiindulópont, a munka elemei és menete, az elmélet és gyakorlat viszonya, az egyéniség érvényesülése a módszer megválasztásánál.)

3. Az erdőrendezés egyes munkaterületeinek a módszerei. (Alapvető megfontolások, az erdő beosztása, a gazdaság felépítése, az üzemi szervezete, a hozadék szabályozása az elméletben és gyakorlatban.)

4. A kivitel szempontjából szükséges tudnivalók.

5. A tanítás módja.

Az erdőrendezés tudományos művelői is ritkán olvashatnak hasonló, kitűnő meghatározó készséggel írt fejtegetéseket.

Hausrath: Fenyér és erdő. (Heide und Wald.) 2—9. old.

A régi okmányok és forrásmunkák nagy számával bizonyítja, hogy Északnyugat-Németország erdősültsége a XVIII. század elejéig sokkal nagyobb volt a mainál és noha vannak ott ősrégi fenyérek is, a pusztaság területgyarapodása elsősorban a kártékony emberi beavatkozás eredménye.

Künanz: Az erdősítési költségek statisztikája. (Zur Statistik der Kulturkosten.) 20—26. old.

A felújítások pontos költségvetése az általános erdőgazdasági tervezés egyik igen lényeges eleme. A szerző teljes tudományos felkészültséggel és a gyakorlat összes kívánalmainak a figyelembevételével állapítja meg a statisztikai módszereket, az erdősítési költségek könyvelésének a helyes megoldását és a kimutatások kiértékelésének célszerű formáit.

Krenn: A lúccsállományok korai gyérítésének az előnyei. (Die Vorteile des frühen Eingriffs in Fichtenbestände.) 41—47. old.

A szerző megállapításai szerint sokhelyütt — különösen a jobb termőhelyen álló lúccsokban — a jelenlegieknél erősebb mértékű gyérítéseket lehet végezni és azokat — az állományok fejlődése érdekében — korábban lehet kezdeni. Így jelentős és értékes előhasználati fátömeghez lehet jutni (amire ma fokozottan szükség van!) és elkerülhető az éretlen állományok letarolása.

Seeholzer: A természetes felújításról. (Gedanken zur natürlichen Verjüngung im Wirtschaftswalde.) 57—67. old.

A belterjes erdőgazdálkodás szempontjából vizsgálja a kérdést és arra a megállapításra jut, hogy az erdőművelés, mint műszaki munka, ott, ahol többet követel annál, mint amit az iskolában meg lehet tanulni, szellemi teljesítményé, szinte művészetté emelkedik. Ez áll különösen a természetes felújításra, amely csak úgy lehet eredményes, ha az erdőt mint szerves egészet veszi minden tervezésnél számításba.

Zimmerle: Növedékvizsgálatok lú- és jegenyefenyőn. (Zuwachsuntersuchungen bei der Fichte und Tanne im württ. Forstbezirk Pfalzgrafenweiler.) 32—47., 67—74. és 92—105. old.

A Pfalzgrafenweiler nevű württembergi állami erdőhivatal lúcsaiban végzett és széles alapokra fektetett, pontos vizsgálatok célja a szálaló-szegélyvágás ottani hatásának a tisztázása volt. A szerző megállapítása szerint a növedék szempontjából ez korántsem olyan előnyös, mint Wagner Kristóf híres gaildorfi erdőgazdaságában. Ebből az a következtetés vonható le, hogy Gaildorf eredményei elsősorban a kisebb csapadékmennyiségre vezetendők vissza, mert így a másik tényező, a gyéritéssel a fáknak jutott fény mennyiség hatása fokozottabban érvényesül.

Igen érdekesek azok a törzselemzések is, amelyekkel a szerző a természeti tényezőknek — főleg a szélnek — a törzskeresztmetszet növekedésére gyakorolt és a különböző égtájak szerint eltérő hatását mutatja be néhány táblázat és ábra segítségével.

Reinhold: Adatok a szálaló-erdő történetéhez a XIX. század elejéről. (Beiträge zur Geschichte des Plenterwaldes bis zum Beginn des 19. Jahrhunderts.) 81—92. old.

A szálalás német nevének („plentern“) az elemzéséből indul ki és igen érdekes okmányokat idéz, amelyek élénk fényt vetnek ennek a használati módnak a kezdeti formáira.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1942. 29/30—35/36. sz.

Langner: A fajtabeli rend biztosítása az erdőben. (Die Sicherung der rassischen Ordnung im Walde.) 145—147. old.

Németországban az erdősítés céljaira szánt tenyészanyag megválasztását törvény szabályozza. Rossznövésű, bizonytalan származású állományokból egyáltalán nem szabad magot gyűjteni stb. Az alapvető előírást most két újabb kiegészítő rendelkezés követte. Ezentúl minden csemetenevelésre alkalmasnak minősített magnál azt is meg kell jelölni, milyen vidéken használható fel és minden erdővidéken csak meghatározott termőhelyről származó mag vethető. Külföldi magot csak az erdészeti miniszter engedélyével szabad behozni.

Wiedemann: Az eddigi tapasztalatok tanulságai a Keleten végzendő erdősítésekhez. (Lehren der bisherigen Erfahrungen für die Aufforstungen in den Ostgauen.) 157—159. és 165—167. old.

Az éghajlati és talajviszonyok rövid ismertetése után főleg a talajművelés és az állományápolás kérdésével foglalkozik. Sürgősnek tartja a mielőbbi záródás elérését és ezért átmeneti intézkedés gyanánt a gyorsabbnövésű fenyőfajtákkal való erdősítést ajánlja, de hangsúlyozza az elegendő fenyevesekben rejlő veszedelemet és feltétlenül szükségesnek tartja a lombfélék nagyobb mértékű fokozatos bevezetését. A túlságosan „tarka“ elegyítést ellenzi, nézete szerint az állományokat legfeljebb két uralkodó fafajból szabad létesíteni, két-háromféle töltelékfával.

Vorberg: Fuvarberek. (Abfuhrlöhne.) 167—170. old.

Az erdei fuvarozást Németországban ezidőszent még nem szabályozza hivatalos intézkedés. Sokhelyütt megokolatlanul magas bért követelnek a fuvarosok, ezért a szerző érélyes rendszabályokat követel.

Krahl-Urban: A vékonyrőzse állati takarmányként való felhasználása. (Verwendung von Feinreisig zur Viehfütterung.) 177—179. old.

A lapunk ezévi IV. füzetében (185. old.) ismertetett tanulmány kiegészítésképpen az újabban végzett kísérleti eredményekről számol be

és táblázatba foglalva közli azt is, hogy a különböző fajajoknál, törzsenként, illetőleg m³-ként mennyi takarmányozás céljaira alkalmas rőzsére lehet számítani. A rezgőnyár pl. m³-ként 93.5 kg, a kocsánytalan-tölgy csak 27.4 kg rőzsét ad; törzsenként azonban a nyír nyújtja a legtöbbet: 20.2 kg-t és ugyancsak a kocsánytalan-tölgy a legkevesebbet: 10 kg-t.

CENTRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN. 1942. 3. sz.

Zehmen: Csalogatószerék nősténylepkék számára. (Ein Beitrag zur Frage der Anlockstoffe weiblicher Falterschädlinge.) 57—61. old.

A lapunkban ismételt szövegű tárgyra vonatkozólag közöl újabb érdekes adatokat gyapjaspille- és apácalepke-nőstényekkel végzett kísérletek alapján. Nem tartja lehetetlennek, hogy mesterségesen is elő lehessen állítani olyan szert, amellyel a hímek becsalogathatók és ezzel a károsítás ellen való védekezés komoly alapokra fektethető.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1942. 9/10—17. sz.

Hausmann: A franciaországi német katonai főparancsnok mellett működő erdő- és fagazdasági csoport munkaterülete. (Aus dem Arbeitsgebiet der Gruppe Forst- und Holzwirtschaft und Jagd beim Militär-befehlshaber in Frankreich.) 9/10. sz. 20—21. old.

Az egyre növekvő faszükségletre való tekintettel a német katonai parancsnokság nemcsak a fogságba került francia erdőtisztek szabadonbocsátást eszközölte ki, hanem gazdasági téren is mindent elkövet a termelés fokozására és célszerűbb kihasználására.

Fröhlich: A különböző lombfafajok fűrészipari kihozatala. (Über die Ausbeute an Schnittmaterial bei der sägewerkmässigen Verarbeitung verschiedener Laubbölzer.) 9/10. sz. 50—51. old.

A kihozattal befolyásoló tényezők (a rönkök vastagsága, minősége, a fűrészáru méretei, stb.) felsorolása után 2 táblázatban adja meg a fűrészáru-választékok átlagos megoszlását, de hangsúlyozza, hogy az egyre növekvő fogyasztás a minőségi igények leszállítását követeli és különösen a bükknek parketta céljaira való felhasználását kell jobban felkarolni.

Hess: Acéllal kapcsolt gömbölyegfák az építészetben. (Der deutsche Stahl-Rundholzbau.) 9/10. sz. 65—67. old.

A fával való takarékoskodás igen figyelemreméltó példája az a német találmány, amely acélgyűrűk alkalmazásával különböző vastagságú, gyengébb gömbölyegfákat tud felhasználni az építkezésnél, az eddigi faragott vagy fűrészelt anyag helyett. A tanulmány — amelyet magyarázó képek kísérnek — igen megszívlelendő!

Vogel: A járóművek Diesel-motorainak generátorgáz-üzemre való átállítása. (Der Übergang des Fahrzeugdieselmotors zum Generatorgasbetrieb.) 9/10. sz. 67—72. old.

Németországban már a személygépkocsikat is fagázüzemre szerelik át!

Dominicus: A fűrészek terpesztése és élesítése. (Das Schränken und Schärfen der Sägen.) 9/10. sz. 67—72. old.

Néhány kitűnő gyakorlati jótanács.

Kirwald: Az erdők mint a vizek takaréktárai. (Die Wälder — unsere Wassersparkassen.) 11/12. sz. 23—28. old.

A mindnyájunk előtt jólismert tételt néhány érdekes példával erősíti meg.

Kollmann: Következtetések és követelések az európai famérleg alapján a fagazdaság és faipar számára. (Folgerungen und Forderungen aus der europäischen Holzbilanz für die Holzwirtschaft und Holztechnik.) 13. sz. 19—20. old.

Minthogy egész Európa egyre növekvő fahiánnyal küzd és a kérdést tisztán behozatallal megoldani nem lehet, az erdőgazdaságok teljesítőképességét kell növelni és a fogyasztásnál fokozott takarékoságot érvényesíteni.

Fröhlich: Hol találhatók Délkelet Európában a legértékesebb haszonfák. (Wo finden wir in Südosteuropa die hochwertigsten Nutzhölzer?) 13. sz. 38—41. old.

A lúcfenyő és a bükk kétségtelenül elegyetlen állományokban nevelik a műszaki szempontból legkifogástalanabb törzseket, a tölgy viszont más fajokkal keveredve. Az elegyítés kérdését tehát nem lehet egy kaptafára húzni, mert a természet útmutatása szerint megfelelő termőhelyen sokszor elegyetlen erdők adják a legnagyobb és legértékesebb fatömeget.

Hacker: Haszonfáink keménysége és súlya. (Härte und Gewichte unserer Nutzhölzer.) 14. sz. 22—23. old.

Az ismert adatokat sorolja fel.

Kosljär: A fatermelés és -értékesítés Szlovákiában az utolsó évtized alatt. (Die Absatzverhältnisse und die Holzproduktion in der Slowakei innerhalb des letzten Jahrzehntes.) 14. sz. 30—35. old.

A változó politikai viszonyok szerint alakult körülményeket ismerteti részletesen az 1941. évi június hó 1-ével megalakult erdő- és fagazdasági központ működésének a méltatásával.

Friedrich: A farostlemezek tulajdonságai. (Die Eigenschaften von Holzfaserplatten.) 15/16. sz. 27—29. old.

A gyártás módjai szerint a lemezek műszaki értéke is különböző; az újabb eljárások egyre tökéletesebb gyártmányokat eredményeznek.

Cáslavsky: A szlovák és német erdőgazdaság kapcsolatai. (Die Beziehungen der slowakischen zur deutschen Forstwirtschaft.) 15/16. sz. 33—34. old.

Szlovákia gazdasági téren minden tekintetben hatalmas szomszédjához igazodik és erdészetének számos újabb eredményét köszönheti Németországnak. A kapcsolatok elmélyítése céljából Göring tábornagy meghívására 1940 nyarán szlovák erdészek hosszabb tanulmányutat tettek Németországban, amely minden vonatkozásban igen termékeny volt.

Vogel: A generátorüzem alapelemei. (A—B—C des Generatorwagenbetriebs.) 15/16. sz. 46—48. old.

A kitűnő fényképek szinte szöveg nélkül is megértetik velünk a tárgyat.

Wilscher: Erdőmunkáshiány és a motoros fűrészkészítés alkalmazása az afrikai őserdőben. (Waldarbeitermangel und Motorsägeneinsatz im afrikanischen Urwald.) 17. sz. 12—22. old.

A Becker festőművész képeivel díszített leírás igen érdekes bepillantást nyújt az afrikai fatermelés nehézségeibe.

Heimann: A fával való takarékoskodás útjai és új építészeti megoldások. (Massnahmen zur Holzeinsparung und neue Bauweisen.) 17. sz. 41—47. old.

Szegezéssel és enyvezéssel gyengébb anyagból is olyan tartók és

szerkezetek állíthatók össze, amelyek minden szilárdsági kívánalomnak eleget tudnak tenni. Ezt a tanulmány néhány, a gyakorlatból vett és rajzban is bemutatott példái igazolja.

HRVATSKI ŠUMARSKI LIST, 1942. 4. sz.

Smilaj: Tagosítás é serdőgazdaság. (Komasacija i šumsko gospodarstvo.) 98—114. old.

Az erdő nagyfokú elaprózottsága lehetetlenné teszi a belterjes gazdálkodást. Ezért Horvátországban is felvetődött a tagosítás kérdése; megoldására vonatkozólag a szerző néhány érdekes javaslatot tesz.

REVUE DES EAUX ET FORÊTS. 1941. 1—12. sz.

de Lariol: A Saône folyó síkságának a középerdei. (Les taillis sous futaies de la plaine de la Saône.) 11—26. old.

A Franciaországban igen elterjedt üzemmód egyik jellegzetes példájában az állományalkotó fanemek szerepét, a főfák eloszlását és a hozadékszabályozást írja le.

Généau: Erdészeti törvények régente. (La législation forestière sous l'ancien régime.) 27—40., 736—751., 822—835. és 888—898. old.

A francia erdészeti jog XV. és XVI. századbéli fejlődését ismerteti.

Pardé: Őshonos és délszaki fák Délfranciaországban. (Les arbres indigènes et exotiques dans le Midi de la France et plus spécialement sur notre Côte d'Azur.) 41—55. és 86—106. old.

Közel 500 különböző, főként külföldi eredetű fafajt és cserjét sorol fel rendszerbe foglalva és délfranciaországi tenyészetük közgazdasági jelentőségének a mérlegelésével.

Volmerange: A jegenyefenyő a francia Ardennekben. (Le sapin dans l'Ardenne française.) 77—81. old.

A jegenyefenyőt csak egy évtized előtt kezdték bevezetni az Ardennekbe. Az eddig elért kitűnő eredmények alapján a szerző ennek a fajának az ottani lú-, erdeifenyő- és bükk-állományokba való erősebb mértékű elegyesítését sürgeti, mert ettől nemcsak gazdasági, hanem erdőtenyészeti szempontból is jelentős előnyöket vár.

Aubert: Az erdő megvédése a légkör és az időjárás károsításai ellen. (Protection de la forêt contre les accidents météoriques et météorologiques.) 107—113. old.

A villámcsapással szemben az emberi erő tehetetlen. A szél, hó, jégeső, kései és korai fagyok és áradások okozta károk a franciaországi erdőkben is gyakoriak, ellenük főleg megelőzéssel (gazdasági rendszabályokkal) kell védekezni.

Buffault: A hajdani gyantatermelők (Résiniers d'autrefois.) 114—118. old.

Egy 1732-ben kelt és szó szerinti idézett szövegű okirat alapján a franciaországi gyantatermelés legrégebbi módját írja le.

Saur: Egy XVII. századbéli velencei törvényjavaslat a vizekről és erdőségekről. (Un codice veneziano del „1600“ per le aqua e le foreste.) 119—122. old.

Velence levéltárában egy 1600-ból származó okiratot fedeztek fel, amely Paulini József és Pál terve alapján a mértéktelen erdőpusztítás és az ennek nyomán keletkező vadpatakok okozta károsítások helyrehozására vonatkozólag tett javaslatot. Ez már akkor kifejtette, hogy a további károk megelőzése érdekében nem elégséges csak gátakat épí-

teni, hanem a víztelenítés után a vadpatakokat fűzzel és egyéb fánemekkel be kell ültetni. Velence illetékesei a tervet elfogadták, gyakorlati kivitelére azonban mégsem került sor.

de la Sablonière: Pétain marsall a tronçais-i erdőben. (*Le Maréchal Pétain en forêt de Tronçais.*) 126—127. old.

A francia államfő a tronçais-i kincstári erdőben egy hatalmas tölgyet állandóan fenntartandó törzsnek jelölt ki. A fát XIV. Lajos király miniszterelnökének Colbertnek a rendeletére 1680-ban ültették; most „*Chêne Maréchal Pétain*” a neve.

Cuif: Korszerű erdősítések a Champagne krétatalaján. (*La technique moderne du boisement de la Champagne crayeuse.*) 153—165. old.

A XIX. század eleje óta végzett erdősítési munkálatok alapján a szerző arra a következtetésre jut, hogy a Champagne krétatalaján az erdeifenyő tenyésztését abba kell hagyni. A feketefenyő is csak ott felel meg a várakozásnak, ahol a vadkárosítás ellen fokozottabb védelemben részesül Ültetéssel jobb eredmény érhető itt el, mint vetéssel. A kivitelre vonatkozólag részletes útmutatással szolgál.

Buffult: Az Egyesült-Államok erdei. (*Las forêts des États-Unis.*) 166—178. old.

Történelmi visszapillantás keretében főleg az erdők területének a rablógazdálkodás, legeltetés és erdőégetés folytán bekövetkezett óriási mértékű megkisebbedését ismerteti és végzetesnek mondja még most is folytatódó pusztulásukat. Ennek a megakadályozására csak 1873 óta léptettek életbe lassacskán bizonyos intézkedéseket. A szerző ezután leírja az Egyesült Államok mai erdeinek a fafajait földrajzi és éghajlati fekvés szerinti csoportosításában.

Claverie: Vadgalambvadászat Délkelet-Franciaországban. (*La chasse à la palombe dans le Sud-Ouest de la France.*) 179—188. old.

Délfranciaországban a szirti-galamb (*Columba palumbus L.*) vonulásakor sok kárt okoz a mezőgazdaságnak. A szerző ezért mérsékelt lelövés engedélyezése mellett foglal állást.

Noël: Erdészeti megfigyelések Lotharingiában 1940 telén. (*Observations forestières en Lorraine pendant l'hiver 1940.*) 189—193. old.

A nagyon hideg tél, amelyhez hasonlólt évtizedek óta nem észleltek, főként a koronákra rakodott jégkéreggel okozta a legnagyobb károkat.

Aubert: Az erdő megvédeése az ember károsításai ellen. (*Protection de la forêt contre l'homme.*) 233—241. old.

A legveszélyesebb közvetlen károsítás az erdőirtás, az erdőnek felgyújtás útján történő elpusztítása s más művelés alá vonása. A szerző az ezek tilalmazását célzó intézkedések történetének a keretében tárgyalja a büntető rendelkezéseknek, az erdő őriztetésének, az erdőművelési eljárásoknak s az erdészeti népnevelésnek a jelentőségét. A közvetett károsításokat (áthágások, kihágások) főleg az emberi kapzsiságra, a szolgalmi jogokkal való visszaélésre s a tudatlanságra vezeti vissza.

Lambert: A fa felhasználása vasúti gördülő anyag gyártásához. (*Emploi du bois dans la construction du matériel roulant des chemins de fer.*)

Kimutatja, hogy egyedül faalkatrészek javításához, azoknak újjakkal való kicseréléséhez is milyen hatalmas mennyiségű fa (főleg tölgy) szükséges.

Schaeffer: A nyésés kivitele. (La pratique de l'élagage.) 263—275. oldal.

Ha gyakorlott munkások végzik, a termelés mennyiségi s főként minőségi növelése várható, noha ezek mértéke számbelileg nehezen mutatható ki.

Morize: A Magas-Alpok vörösfenyvesei, azok tenyésztete és hozadéka. (Les mélèzeins des Hautes-Alpes, leur culture et leurs produits.) 319—326. old.

A szerző részletesen leírja a magas hegyvidék legjövedelmezőbb s legjobban tenyésző fenyőjének egyetlen s egyes szálerdőkben való nevelését, valamint fájának sokoldalú felhasználását.

Campredon: Fakísérleti központi laboratórium. (Le laboratoire central d'essais des bois.) 327—337. old.

Párisban 1940-ben fejezték be az építését a teljesen fából készült új központi laboratoriumnak, amelynek a műszaki legfőbb irányítását az erdészeti főiskola igazgatójára bízták. A kísérletezés három osztályon: 1. a fa élettani és technológiai, 2. fizikai és mechanikai s végül 3. a fa vegyi tulajdonságait kutató osztályon folyik.

Foex: Az Oidium pusztítása Európa tölgyeseiben. (L'invasion des chênes d'Europe par le blanc ou oidium.) 338—349. old.

A *Microsphaera alphitoides* Griff. et Maubl. nevű gombabetegségnek 1907—1909-ben Európában történt hirtelen elharapódzását, fokozódását, az okozott károsítások mértékét, a károkat szenvedett tölgyféléseket, a betegség eredetét s amerikai válfajait ismerteti.

Marcel: Nyárfacsemeték nagyban való tenyésztése. (La production industrielle des plants de peupliers.) 350—355. old.

Néhány hasznos tanács a mocsaras területek erdősítéséhez alkalmas nyársuhángok csemetekerti neveléséhez.

Gaussen: A Földközítenger vidékének a fái. (Les arbres méditerranéens.) 395—412. és 488—505. old.

Erdővek szerint csoportosítva írja le az ott tenyésző fafajokat, tenyészeti feltételeik alapján. A fontosabbak: a törpe pálma, mirtus *Quercus ilex*, *Pinus halepensis*, a *Ciprus*- és *Juniperus*-fajok és az örökzöld lomblevelűek.

Grestin: Lécekből készült szarufák. (Les charpents en lamelles en bois.) 413—422. old.

A Nancy-ban, az erdészeti főiskola telkén történt építkezéseknél alkalmazott eljárás leírása.

Buffault: Északafrika erdeinek a pusztulása. (Le déboisement de l'Afrique du Nord.) 471—487. old.

Az ókor népei kímélték Afrika erdeit; csak a nomád arab törzsek uralma alatt kezdett — főleg erdőtüzek következtében — pusztulni. A szándékos erdőfelfelágatás s azután a talajnak más művelési ág alá vonása sokáig általános volt és elvéve még most is előfordul. A továbbiakban a szerző a ma tenyésztett fánemeket s az elkopárosodott területek újraerdősítésére irányuló törekvéseket ismerteti.

Lachaussée: Fagyzugok erdősítésénél követendő eljárás. (La technique du boisement des trous à gelées.) 506—509. old.

A francia Jurában fagyzugos helyeken egyedül a *Pinus montana* ssp. *uncinata* Ram. telepítésével sikerült jó eredményt elérni, mert ez

a legerősebb téli, sőt a késői fagyoknak is ellentáll. A svájci Jurában végzett kísérletek is hasonló eredményre vezettek. Gyengébb eredményeket mutatott a francia Jurában a *Pinus montana ssp. mughus Scop.* Egy nyárfajtával, a *Populus candicans Ait.*, tenyésztésével is folynak a kísérletek; az eddigi eredmények biztatók.

Pardé: A gyertyán Északkelet-Franciaország erdeiben. (La charme dans les forêts du Nord-Est de la France. 547—553. old.

Középerdőben a tölgygel elegyesen igen jól beválik, de sohase maradjon belőle lábon sok hagysáfa, mert kiszoríthatja a tölgyet, amint az Északkelet-Franciaország sok közép- és szálerdejében be is következett.

Jacques: Az erdeifenyő a Francia Középhegységben. (Les pins sylvestres dans le Massif-Central.) 711—720. old.

A legjobban bevált változata a Forez-ből származó erdeifenyő. Magánerdőkben tarvágásos szálerdő-üzem módban kezelik 60 éves vágásfordulóval.

Chabanat: A turisztika és az erdei utak. (Tourisme et routes forestières.) 752—756. old.

A turisták az állami erdőkben is sok erdei utat kívánnak igénybe venni. Egyrészüket lehetőleg úgy kellene kiépíteni, hogy azokat gépjárművek is használhassák; tisztázandó azonban, melyik hatóságra tartoznak a munkák és ki viselje a költségeket. A szerző nézete szerint a kérdés sürgős tanulmányozásával az állami erdőtiszteket kell megbízni.

Buffault: Veszélyben van-e a Landes erdeje? (La forêt landaise est-elle en péril?) 836—842. old.

A Garonne alsó folyásának a részben mocsaras, részben homokos vidékén az itt-ott kocsányostölgygel is elegyes, de legnagyobb részt elegyetlen, jónövésű *Pinus Pinaster*-állományok sokhelyütt a pusztulás jeleit mutatják. Az erdészeti köröket ez komoly aggodással tölti el. A szerzőnek — félszázados tapasztalatai alapján — az a véleménye, hogy csak helyi kisebb bajokról van szó, amelyeken megfelelő intézkedésekkel segíteni lehet. Az erdőbirtokosokat kötelezni kell vágásaik haladéktalan felújítására, a vízlevezető csatornákat gondozni kell, szükség szerint újakat építenedők, az állam szállítsa le az ezeket az erdőket terhelő súlyos adókat s a víztelenítő csatornák karbantartásához anyagilag is járuljon hozzá.

Pfanner: A fa az építészetben. (L'utilisation du bois dans la construction immobilière.) 843—852. old.

A sokoldalú felhasználás felsorolása mellett rámutat arra is, mennyire helytelennek bizonyult sok olyan kísérlet és törekvés, amely az építkezés fáját fémmel és más anyaggal kívánta helyettesíteni.

Rabouille: A fatermelés jelentősége az ipar szempontjából. (La production forestière considérée du point de vue industriel.) 875—887. oldal.

A szerfa, a bányafa, a papírgyártás fája, a faszén és benzinpótlófa franciaországi jelentőségét tárgyalja s megállapítja, hogy ez egyre növekvő mértéket mutat.

Daguet: A fa szerepe a gépkocsi-gyártásban. (Le bois dans la carrosserie automobile.) 899—909. old.

A franciaország gyártás történetét, az alkalmazott fánemeket (80% bükk, 10% köris, 10% egyéb fa) a fa mesterséges kiszáritását és kimé-

rését, a karosszéria egybeállítását ismerteti. Ebben az iparágban a fa jelentősége ezután sem csökkenhet.

Lacarrière: Szerszámnyelek és eszterga-tárgyak gyártása. (La fabrication des manches d'outils et objets tournés.) 910—921. old.

A szerző sorban leírja, milyen fajokból készítik a különböző esztergályozott tárgyakat, bútorokat, játékokat, dísz tárgyakat, kerékgagykákat, stb. és a mezőgazdaságban, az építkezéseknél, az erdei munkálatoknál használt szerszámok nyeleit. Táblázatba foglalja mintegy 80 különböző szerszámnál leggyakoribb méreteit.

LES. 1942. 1—10. sz.

Michálek: Mellőzött és kivesző fanemek. (Dřeviny v našich lesích přehlíženě, nebo z nich ustupnjící. Jeřáb, břek, ptáčenice a druhy přibuzné.) 5—8. és 36—38. old.

A *Sorbus*- és *Prunus*-fajok élettani tulajdonságait és gazdasági jelentőségét ismerteti s melegen ajánlja felkarolásukat.

Smotlacha: Az erdők és a gombák. (Každý les má své houby.) 8—9. old.

A szerző közvetlenül szerzett tapasztalatai szerint minden erdőnek megvan a saját gombafaja, de szoros kapcsolat található ezek és a fanemek között is. A nagy erdei gombák többsége (mykorrhiza közvetítésével) szimbiózis-ban él az erdei fákkal; erről részletes tájékoztatást ad.

Bouček: A hárs, kőris és gyertyán magjáról. (O semenu lipy, jasanu a habru.) 45—46. old.

A 2 évi csírázás sokakat visszatart a csemetekertekben való vetéstől, ezért útbaigazítást ad az előcsíráztatásra és a második év tavaszán való elvetésre vonatkozólag.

Fischer: A sima- és douglasfenyő jelentősége. (Význam weymu-tovky a donglasky.) 93—95. old.

Sok erdőbirtokosnak és erdésznek nincs bizalma a két külföldi fanem telepítéséhez, mert fájuk állítólag kevésbé értékes és nagyobb mennyiségben nem volna elhelyezhető. A szerző saját tapasztalatai alapján ismerteti célszerű felhasználásukat.

Navara: Néhány szó a kanadai-nyárról és kártevőiről. (Trochu a kanadském topolu a o škudcích jeho.) 121—122. old.

Tapasztalatai szerint az erdőben kiültetett fiatal kanadai-nyár pusztulásának az egyik oka a meg nem felelő termőhely, de sok esetben a rovarok az eredmény meggyújtói; leküzdésükre néhány jótanácsot ad.

Anger: Milyen a cseh douglasfenyő fájának a minősége? (Jak je tomu s jakostí dřeva české douglasky?) 127—128. old.

Megerősíti Fischer fentebb ismertetett közleményének az adatait és hangsúlyozza, hogy saját tapasztalatai alapján is meggyőződött e két faj kiváló tulajdonságairól és ellenállóképességéről. Közli röviden azokat az eredményeket, amelyeket Ryska tanár a brünni cseh felső műszaki iskola I. sz. technológiai intézetében a douglasfenyő műszaki tulajdonságainak a megállapítása tárgyában végzett vizsgálatoknál nyert. Ezek szerint a douglasfenyő fája minden tekintetben felülmúlja a lúccs- és jegenyefenyő fáját, sőt némely tekintetben a vörösfenyőét is.

KÜLÖNFÉLÉK

HALÁLOZÁS.

Sepsibesenyői Babós József ny. m. kir. főerdőtanácsos április hó 16-án életének 79. évében Rákosligeten elhunyt.

A magyar erdőgazdaság egyik odaadó, csendes munkását, Egyesületünk pedig nagyrabecsült, hűséges alapító tagját veszítette el a Megboldogultban.

Nyugodjék békében!

SZEMÉLYI HÍREK.

A Kormányzó Úr Öfömlétsága a m. kir. földművelésügyi miniszter előterjesztésére *Berzenkovits Antal* volt jugoszláv állami főerdőtanácsost a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámába magyar királyi főerdőtanácsossá a VI. fizetési osztály 2. fokozatába kinevezte.

A Kormányzó Úr Öfömlétsága a m. kir. földművelésügyi miniszter előterjesztésére *Berzenkovits Antal* volt jugoszláv állami főerdőtanácsost a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámába magyar királyi főerdőtanácsossá a VI. fizetési osztály 2. fokozatába kinevezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a 7510/1941. M. E. számú rendelet alapján a magyar királyi erdőmérnökök személyzeti létszámába *Szabó Mátyás* (Újvidék) volt m. kir. erdőmérnököt a VII. fizetési osztály 3. fokozatába ideiglenes minőségű m. kir. erdőtanácsossá, *Ott Béla* (Újvidék) volt jugoszláv állami erdőtanácsost a VIII. fizetési osztály 3. fokozatába ideiglenes minőségű m. kir. főerdőmérnökke, továbbá *Schraholt Rezső* (Újvidék) volt jugoszláv állami erdőmérnökgyakornokot a X. fizetési osztály 2. fokozatába és *Faragó Sándor* (Újvidék) volt jugoszláv állami erdőmérnökgyakornokot a X. fizetési osztály 3. fokozatába ideiglenes minőségű m. kir. segéderdőmérnökökké kinevezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Papp Sándor* m. kir. erdőtanácsost Nagyszőlősről a m. kir. erdőigazgatósághoz Ungvárra, *Pákh Antal* m. kir. főerdőmérnököt Ungvárról Nagyszőlőssre és megbízta a m. kir. erdőfelügyelőségi elrendeltség vezetésével. *Kollwetz Ödön* m. kir. erdőmérnököt pedig Bustyaházáról Csontosra és megbízta az m. kir. erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Pászthy Ferenc* m. kir. főerdőmérnököt Komáromból áthelyezte Dombóra és megbízta a m. kir. erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az államerdészeti egyéb szakaszok személyzeti létszámában *Tarnai Gusztáv* (Gödöllő) és *Bezeréti Lajos* (Miskolc) műszaki altiszt m. kir. főerdőőröket, *Szántó József* (Koloszvár) m. kir. erdészeti üzemi tisztet m. kir. erdészeti üzemi főtisztekké a IX. fizetési osztályba;

Gavra Alajos (Szántód) és *Orosz Imre* (Szombathely) szakaltiszt m. kir. főerdőőröket, *Molnár Andor* (Hódmezővásárhely) és *Csermák János* (Komárom) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket m. kir. erdészeti üzemi tisztekké, *Herendi József* (Budapest) székesfővárosi erdőőrt és *Molnár József* (Debrecen) városi alerdészt ideiglenes minőségű m. kir.

erdészeti üzemi tiszttekké, *Hauptmann István* (Beregszász) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőrt és *Tóth Gyula* (Diósgyőr) műszaki altiszt m. kir. főerdőőrt m. kir. erdészeti üzemi tiszttekké a X. fizetési osztályba,

Hoffer Antal (Királymező) I. oszt. altiszt pályamestert m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Bacsó János* (Taracköz) napibéres alkalmazottat ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Endrényi Imre* (Zseliz) I. oszt. altiszt-m. kir. erdőőrt, *Deáky Dezső* (Kaposvár) szakaltiszt m. kir. főerdőőrt, *Szerdahelyi István* (Sátoraljaújhely) I. oszt. altiszt-m. kir. erdőőrt m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Melicher József* (Ujlót) közalapítványi műszaki altisztet és *Sármezei Tibor* (Lillafüred) havibéres alkalmazottat ideiglenes minőségű m. kir. üzemi segédtsízttekké, *Szöke László* (Fábiánsebestény), *Bocsi József* (Visegrád) és *Rády Károly* (Ungvár) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Tóth Pál I.* (Szigetszentmiklós) képesített alerdészt, *Gróf József* (Csácsbozsok), *Szücs József* (Dombóvár) és *Szakály József* (Dinnyeberki) uradalmi alerdészeket, *Szajkovits Gyula* (Kisvaszar) uradalmi erdőőrt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Józsa János* (Bükkaranyos), *Dallos Géza* (Gödöllő), *Nagy István* (Szekszárd) és *Hevesi József* (Zánka) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Herceg János* (Sáska) uradalmi alerdészt, *Börzsönyi József* (Pécs) járási erdőőrt és *Telegdy László* (Budapest) székesfővárosi erdőőrt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Várnai Aladár* (Diósgyőr) I. oszt. altisztet, *Pákozdi Ernő* (Galgamácsa) és *Gerendai Mihály* (Visegrád) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Molnár István* (Ráckeve) napibéres erdőőrt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Kiss Zoltán* (Ungvár) I. oszt. altiszt-m. kir. erdőőrt m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Tóth István* (Prónayfalva) uradalmi alerdészt és *Földes Imre* (Kaposvár) járási erdőőrt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Kövesvári József* (Diósgyőr) és *Orosz János* (Diósgyőr) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Tóth Pál II.* (Vitnyéd) képesített alerdészt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Dallos János* (Ökemenec) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőrt m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Horváth Szabolcs* (Lillafüred) havibéres alkalmazottat, *Oláh Tóth Pál* (Röjtökmuzsaj) uradalmi körerdeszt és *Hoffmann Mihály* (Vértestolna) uradalmi alerdészt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, *Tar István* (Budaörs) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőrt m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Szendródi János* (Marosvásárhely) képesített alerdészt ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Kováts Károly* (Nagykörös) I. oszt. altiszt, m. kir. erdőőrt m. kir. erdészeti üzemi segédtsíztte, *Bösze Gyula* (Homokkomárom), *Pintér István* (Papfalva), *Ilka Lajos* (Hercegszabar) uradalmi alerdészeket és *Boros Gábor* (Székelyudvarhely) kezelőt és *Fellner Rudolf* (Dragomérfalva) községi alkalmazottat ideiglenes minőségű m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké, ifj. *Sági Sándor* irodakezelési gyakornokot (Rahó) m. kir. erdészeti üzemi segédtsízttekké a XI. fizetési osztályba;

végül *Kleizer József* (Hegyess) uradalmi alerdészt és *Balzsay Endre* (Godisa) uradalmi segédtsíztet, *K. Kiss Kálmán* (Debrecen) I. oszt. altiszt, m. kir. erdőőrt, *Krizsán Kálmán* (Piszke) uradalmi körerdeszt, *Bordás József* (Felsővisó) napibéres alkalmazottat, *vitéz Kerttői Jenő* (Gödöllő), *Németh István* (Ungvár), *Répássy László* (Esztergom), *Dudás Lajos* (Nagybocskó), *Zengő Mihály* (Nagyberezna), *Répás Román* (Felsőszinevér) és *Gunda Mihály* (Rahó) I. oszt. altiszt m. kir. erdőőröket, *Holpár Gábor* (Sopron) erdőmérnökhallgatót, *Erdész*

Sándor (Ungvár), Szakács József (Beregszász), Retkes Mihály (Görgényszentimre), Tóvári István (Huszt), Kazi András (Ungvár), Csizmadia Gyula (Hámor), Németh Ferenc (Szeged-Királyhalom), Vörös Rezső (Bácsordas), Hevesi Ferenc (Antalóc), Borsi Ferenc Imre (Görgényszentimre), Dávid József (Brusztura), Szaszko József (Rahó), Szeles János (Taracköz), vitéz Bodri László (Ungvár), Csikós Tóth István (Turjapolena), Sághi László (Dolha) I. oszt. altiszt-m. kir. erdőőröket, Hantos István (Ungvár) és Szakács József II. (Szolnok) napibéres alerdészeket, Nagy Zoltán Jenő (Rahó) I. oszt. altiszt-m. kir. erdőőr, Monoki László (Debrecen) napibéres alerdész, Oszvald János (Nagybörzsöny) és Vancsura István (Baja) képesített alerdészeket, Havasi István (Diósgyőr) vasgyári alkalmazottat, Holczer József (Sopron) képesített alerdészt, Plákos Ferenc (Turjapolena) napibéres erdészt és Szávai József (Sósvertike) képesített alerdészt ideiglenes minőségű m. kir. erdőkezelési gyakornokokká kinevezte.

A II. ERDŐMÉRNÖK-TOVÁBBKÉPZŐ TANFOLYAM.

Ha a viszonyok lehetővé teszik, a Mérnöki Továbbképző Intézet és a Műgyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara ezen a nyáron megrendezik a II. Erdőmérnök-Továbbképző Tanfolyamot, még pedig terv szerint a Soproni Nyári Egyetem keretében.

Az előkészületek javában folynak és az előadók névsorát, valamint tárgykuk címét valószínűleg lapunk júniusi füzében közöljük.

Azt azonban máris jelezhetjük, hogy a tanfolyam az *augusztus hó 2-től 8-áig terjedő időben* lesz, tehát olyankor, amikor erdőmérnök-kartársaink viszonylag legkönnyebben szabadulhatnak hivataluktól.

Jól tudjuk, hogy a rendkívüli helyzet miatt mindenütt fokozott nehézségekkel kell megküzdeni, mégis reméljük, hogy a tanfolyam megtartásának nem lesz semmi akadályja és azon a magyar erdőmérnöki kar a hivatása komolyságát kellően képviselő számban vesz részt.

A FARAGOTTFA-TERMELESRŐL.

Az „Erdészeti Lapok“ ez évi február havi számában megjelent „A faragottfa káros térhódítása“ című közlemény áttanulmányozása közben érlelődött meg bennem az a gondolat, hogy a faragott épületfakészterület termelését — teljesen ellentétesen a közlemény következtetéseivel — feltétlenül elő kellene segíteni a kormányzati tényezőknek, mert ez az ország nagy többségének az érdeke.

A faragottfa termelésének a létjogosultsága még mai viszonyaink mellett is vitán felül áll! A távolabbi jövő természetesen hozhat ebben a tekintetben lényeges változásokat, egyelőre azonban faragottfatermelés nélkül el sem képzelhető fakereskedelmünk, annyira mindennapi szükségletté vált a faragott fenyő-épületfa városi, falusi és tanyai építkezéseknél, tatarozásoknál egyaránt! Termelésének hatósági megszorítása súlyos következményekkel járhatna és véleményem szerint haszon helyett zavart és bajt okozna.

Erdélyi viszonylatban különösen antiszociálisnak mondhatnók a faragottfa termelésének a megnehezítését. Ott ugyanis a faragott fenyő nagyobb, de mindenesetre jelentékeny részét a kistermelők állítják elő, azok, akiknek nem áll jól berendezett, nagy fűrészüzem rendelkezésükre és ezért sokszor még a hosszú és nagy keresztmetszvényű épületi fát is kézi munkával kénytelenek termelni, ami anyagmegtakarítás szempontjából valóban kifogásolható!

Az említett 30—50%-os veszteséget, mint kiindulási alapot, nem lehet elfogadni. Ha valóban előfordul valahol ilyen nagy veszteség,

annak csak különleges méretek és meg nem felelő minőség lehetnek az okai! A faragottfa okszerű termelésénél a forgácsvesztesség 20–25%-nál nagyobb nem lehet, mert ha nagyobb, akkor már a szakszerű megmunkálásban van a hiba. Ilyen veszteség pedig a fűrészelt épületfánál is előfordul, mert sem a fűrészpor, sem a hulladékléc nem értékesebb, mint a forgács.

A faragásra szánt gömbölyegfát ugyanis ki kell előzetesen válogatnunk a fűrésztrónköknél vékonyabb, a rúdánál vastagabb gömbölyegfa nagy tömegéből. Mert épületfának csak azt az egyenes növesű gömbölyegfát volna szabad okszerűen kifaragtatnunk, amely minőség szempontjából jobb a bányafánál, de általában gyengébb a vezetékoszlopnak alkalmas gömbölyegfánál. Ha ezenfelül igyekszünk arra is, hogy csak hengeres növesű darabokat faragassunk ki, mert így lesz a veszteség a legkisebb, akkor nincs jogosultsága a faragottfa-ellenes álláspontnak, mert ügyes és jól begyakorolt faragókkal a veszteség lényegesen alatta maradhat a felső határként megadott 20–25%-nak. Az így előállított épületfa természetesen mindig csak tompa-élű lehet; ehhez olyan gömbölyegfát szabad felhasználni, amelynek a felső átmérője csak 1–2 cm-rel nagyobb, mint az épületfa keresztiszelvényének a nagyobbik mérete. Ilyen esetben a vékonyabb végén csak néhány cm-nyi szélességben kapunk ugyan faragott felületet, de a faragottfa keresztiszelvényének a méreteiben egyébként nem lesz hiány. A gyakorlatban, a mindennapi életben a vevők nagy tömege az ilyen minőségű épületfát örömmel veszi át és a jobb minőségűvel szemben is előnyben részesíti olcsóbb ára miatt.

A faragottfának termelendő gömbölyegfának elsősorban egyenes növesűnek kell lennie. Ez a szó legszorosabb értelmében veendő, mert már a legcsekélyebb görbület is ugrásszerűen rontja a kihozatali % arányát, illetve emeli a forgács mennyiségét.

A második főfeltétel az, hogy csak hengeres növesű fát szabad faragtatni, mert a sudarlós fa kifaragásánál igen nagy a forgácsvesztesség. Olyan fát okszerű és gazdaságos felhasználni, amelynek a vastagság-csökkenése fm-kint 8 mm-en alúl van. Ha például egy drb. 13/16 cm keresztiszelvényű, 5 m hosszú faragott épületfát akarunk termelni és ehhez egy 17 cm csúcsvastagságú olyan gömbölyegfát veszünk, amelynek a vastagsága 6 m/m-t csökken fm-kint, akkor 18.1% lesz a forgácsvesztesség, míg a fm-kint 8 m/m-t csökkenő gömbölyegfáé eléri a 26.7%-ot!

Ez a példa is bizonyítja, hogy a gömbölyegfa előzetes, szigorúan lelkiismeretes kiválogatása az előfeltétele az okszerű, gazdaságos, tehát legkisebb veszteséggel járó faragottfa-termelésnek. Ha a termelendő faragott fenyőfa szelvényeit az általában országsszerte megszokott 8/10, 10/10, 10/13, 13/16, 16/16 és 16/18 cm méretekké állapítjuk meg, akkor az egyes szelvények kitermeléséhez szükséges gömbölyegfa csúcsvastagságát 11, 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20 cm-eseknek vehetjük. Szándékosan nem említettem a 18/21 cm-es és ennél nagyobb keresztiszelvényeket, mert a 21 cm csúcsvastagságú és ennél vastagabb gömbölyegfa már fűrészre való, különösen, ha hosszú (6 m-nél hosszabb) épületfát akarunk belőle termelni. Mert a 6 m-nél hosszabb épületfa faragásánál is hirtelen emelkedik a forgácsvesztesség, ezért a 8 m hosszú és hosszabb, 16/18 cm keresztiszelvényű és minden 18/21 cm-es, ill. ennél nagyobb keresztiszelvényű épületfa termelését lehetőleg fűrészrel végeztessük, mert a nyert oldalanyag értéke ezt már megokolta teszi.

Azt azonban, hogy már a 14–15 cm vastag gömbölyegfát is csak fűrészrel dolgozzuk fel épületi fává, nem mondhatjuk okszerűnek, még kevésbé gazdaságosnak.

Nem okszerű, mert az ilyen vékony fa fűrészelése alkalmával keletkezett oldanyag legnagyobb részét csekély értékű széledszka és a tűzifával egyenlő értékű hulladékléc a sokszor értéktelen fűrészporon kívül. Nincs semmi értelme annak, hogy a fűrésztelepeken mindig bőségesen található hulladéklécet és fűrészport szaporítsuk. Mert — bár valóban nagy a fűrészport felhasználhatósága — a legkritkább esetben akad olyan szerencsés fűrésztelep, amelynek ne okozna gondot a fűrészpor eltávolítása, még inkább az értékesítése. A mai elviselhetetlenül drága állati erővel való szállítás — különösen, ha nem saját fogatokkal történik — még az értékesebb választékok jövedelmezőségét is súlyosan rontja, hogyan bírná ki ezt a hulladékléc és fűrészpor?

Ma még nem tartunk ott a fűrészgépek munkájának az olcsósága tekintetében, hogy gazdaságosabb lenne a 20 cm csúcsvastagságúnál vékonyabb gömbölyegfát fűrészelni, mint kézíerővel faragtatni. A fűrésztelepeken való termelési lehetőség, csak kétféle lehet és pedig: keretfűrészrel vagy körfűrészrel. A vastagabb méretű épületfát csak keretfűrészeken lehet fűrészelni, a vékonyabb méretűt azonban úgynevezett épületifa-körfűrészrel is szokták egyes telepeken készíteni. Egyik gép sem felel meg egyszerre az olcsóság és az anyagmegtakarítás kettős követelményének.

A keretfűrészeken való termelés az anyaggal való messzemenő takarékoság követelményeinek teljesen megfelel ugyan, de a kézíerővel való termelés költségének a többszörösébe kerül, mert a függőleges keresztfűrészeken kétszer kell a munkadarabot átbocsátani. Így aztán az amúgy is drága keretfűrész munka-költsége kétszeresen jön számításba, ami a faragott-fa olcsó előállítási költségével szemben lényegesen megdrágítja a fűrészelt épületfa árát. Amíg a fűrészgépek fejlődése ezt a kérdést meg nem oldja, a fűrészelt épületfa előállítási költsége lényegesen magasabb lesz, mint a bárdolté, még ha az oldalanyagból nyert fűrészárút a legmagasabb napi áron vesszük is számításba.

Lényegesen olcsóbb a munka az épületi fát készítő körfűrészekkel, de ezekkel viszont anyagmegtakarítást nem lehet elérni, mert igen vastag oldaldarabok esnek le. Ezeket ugyan tovább lehet még feldolgozni kör- és szalagfűrészekkel, de ez az utóbbi művelet ismét nagy mértékben megdrágítja az oldalanyagok feldolgozását, úgyhogy a célt ezzel sem érhetjük el.

Nem marad tehát más hátra, mint a faragás veszteségének a lehető legnagyobb csökkentése, amit a gondosan végzett előzetes kiválogatással, lelkiismeretes, gyakorlott munkások alkalmazásával és szigorú felügyelettel lehet elérni; ezzel a módszerrel a veszteség alul marad a 25%-on.

A 20 cm-nél vastagabb felső átmérőjű, megfelelő minőségű gömbölyegfának a faragása viszont megtiltható lenne olyan termelési helyeken, ahol 10 km-en belül fűrésztelep van és a fűrésztelep meg-, illetve átvenni hajlandó a gömbölyegfát további feldolgozás céljából.

A faragottfánál vissza kell állítani a *vastagabb végén való mérest*, mert ha a nyugodt időkben jó volt a felső harmadában, negyedében gömbölyegein meghagyott és csak az alsó kétharmadában, háromnegyedében faragott épületfa, akkor ma, az anyagiányos időkben még inkább meg kell elégednünk ezzel a minőséggel. Legfeljebb azt a megszorítást lehetne tenni — a további méretcsökkenés megakadályozására —, hogy a gömbölyeg csúcs átmérője legfeljebb 1 cm-rel lehet kisebb, mint az épületfa keresztszelvényének a nagyobbik mérete. Tehát pl. egy 16/18 cm-es épületfa felső, faragatlan végének az átmérője 17 cm-nél kisebb nem lehet.

Azt pedig, hogy az erdélyi faragott fenyőfa minél gyorsabban és természetesen minél olcsóbban eljuthasson az alföldi kisgazdák nagy

tömegéhez, az illetékes hatóságoknak minden rendelkezésre álló eszközzel elő kell mozdítaniok. A faragott fenyőfát akár fuvardíj mérsékléssel, akár magasabb egységárak megállapításával ki kell hozni az erdélyi hegyek közül az Alföldre, mert a szerfaválasztékok között talán ezt nélkülözheti legkevésbé az alföldi magyar gazda! Nem korlátozni kell tehát a bányának és papírfának szánt fából való épületfa faragását, hanem elő kell mozdítani, mert ezzel egyaránt erősítjük a búzát termelő alföldi és a bárdolt fenyő-épületfát termelő erdélyi magyar kisgazdát!

Szy Géza.

SZÉN-BÁNYÁSZAT ÉS LEGELŐGAZDASÁG.

A gazdasági kérdések szorosabb vagy lazább összefüggésben vannak egymással. A szénbányászat és legelőgazdaság kapcsolatai az erdőgazdasággal sokkal közelebbiek, mint első pillanatban gondolnók.

A széntermeléshez bányafára van szükség. Ez a közvetlenebb kapcsolat, amely az erdőgazdának ma nem sok örömet okoz. Még pedig az 55.200/941. Á. K. rendelet miatt!

A magánerdőgazdaságok igyekeznek kivonni magukat a bányafatermelés alól és inkább más választékokat termelnek, vagy pedig, a főképpen bányafaanyagot adó gyéritéseket — ha kényszerítő intézkedés nem történik —, más időkre halasztják.

Pedig az erdőgazdaságnak ugyancsak támogatnia kellene a fokozott széntermelést. Hőfejlesztő anyagokra, szénre és tűzifára közellátási szempontból szükség van és minél több szenet termelnek a bányák, annál kevesebb tűzifát kell elpocsékolni a szerfatermelésre hivatott erdőkből.

Ma a gyertyán, de főképpen bükk inkább szer-, mint tűzifának számít, annyiféle ipari feldolgozási lehetősége van és ott, ahol mint tűzifa csak csekély toárat biztosít, szerfának feldolgozva, igen tisztességes jövedelmet hozhat az erdőtulajdonosnak.

Tehát a bányának viszonylag alacsonyra rögzített ára és ezzel a szénbányászat olcsóbbá tétele nemcsak közérdek, hanem távolabbi vonatkozásban általános erdőgazdasági érdek is, mert amit eddig közellátási okokból kifolyólag tűzifának dolgozott fel az erdőgazdaság, azt sokkal értékeesebb szerfa formájában hozhatja majd forgalomba.

Az erdőgazdaság célja különben is az, hogy minél értékeesebb választékokat termeljen; ezen a vonalon továbbhaladva, időserűvé vált a tűzifa-hozamú sarjerdőknek szerfa-termelésre alkalmas szálerdőkké való fokozatos átalakítása. Persze nem ákác, fűz, éger stb., kizárólag sarjerdő-nevelésre alkalmas fajokról van szó, hanem arra a sok tölgy-, cser-, bükk- és gyertyán-sarjerdőre gondolok, amiből főképpen Erdélyben van igen tekintélyes mennyiség. Ennek a kérdésnek természetesen már kevés köze van a szénbányászathoz, de felszínen kell tartani, mert igen fontos mezőgazdasági feladatunk, amelynek megoldása külön tanulmányt igényel.

Most nézzük a legelőgazdasággal való kapcsolatunkat dióhéjban.

A legelőgazdálkodás célja: minél nagyobb számú állatállomány tartásának a lehetőséget megadni. Az állatállomány növelése, különösen a mostani háborúval elzárt Európára kényszerített önellátás mellett, elsőrendű szükség. Megfelel a falusi lakosság érdekeinek is és ezért igyekszik minél több jószágot tartani. De ha aztán a meglevő legelőjét kiélte, hová hajtja máshová a jószágot, mint az erdőbe és ott is hová máshová, mint a vágásokba, amelyek bő és jó fűvel, mint terített asztal, várják az éhes bendőket. Végeredményben a kisgazda tudja, hogy

ezzel kihágást követ el és amikor mégis megteszi, egy kényszerű kockázatot vállal, azonban a jószágát nem hagyhatja éhen pusztulni, még ha meg is bírságolják.

Eltekintve az egyes megrögzött kihágóktól, a tilosban való legeltetés többé-kevésbbé kényszerlépés a lakosság részéről, amelyet bizonyára nem követne el, ha jószágának az etetésére más lehetősége lenne.

Mi tehát a teendő?

Ha végignézzük különösen az erdélyi községi és havasi legelőket, láthatjuk, hogy azok nagyon elhanyagolt állapotban vannak: területükhöz képest a jószág-felnevelőképességük a rendesnek még az 50%-át is alig üti meg!

Tehát javítani kell ezeket a legelőket, fel kell fokozni a jószág-felnevelőképességüket a legnagyobb mértékre és akkor mindjárt le fognak csökkenni a vágásokban gyakorolt tilos legeltetések. Persze, a legelőjavítás általában nem az erdészeti feladata, de a havasi legelők a legtöbb esetben, igenis, az erdészeti kezelésében vannak és minél jobban igyekszik azokat feljavítani, annál könnyebben tudja megóvni drága pénzén végzett ültetéseit és amellet az annyira fontos állattenyésztést is elősegíteni.

Istvánffy József.

ERDÉLY FAIPARÁNAK A JÖVŐ FELADATAI.

A bécsi döntés után a visszacsatolt területen természetszerűleg beállott rendszeres gazdálkodás során mind világosabban kibontakozik az a sajnálatos tény, hogy Erdély visszacsatolt részén az utolsó két évtizedben — tehát a román megszállás alatt — történt fakihasználások messze felülmúlták azt a mértéket, amely rendszeres erdőgazdálkodás mellett megengedhető lett volna. Nagyobb kihasználható területek alig vannak és az eddigiekhez képest aránytalanul kis mennyiségek kerülnek majd — különösen fenyőből — a jövőben kitermelésre.

A mértéktelen erdőpusztítás máris mutatja hátrányos következményeit. Hogy az erdők rendszertelen irtása mind mikroklimatikus szempontból, mind a hóolvadásoknál és nagy zivataroknál — amikor hatalmas víztömegek hirtelen, minden gát nélkül zúdulnak le —, milyen veszélyeket jelent, köztudomású és nem volna helyénvaló azt itt részletesen tárgyalni. Az elkarsztosodás veszélyével foglalkozni pedig — legalább is Háromszék megye területén — felesleges, mivel a vidék nagy szerencséjére a természetes felújulás mindenütt bekövetkezik, úgyhogy a természet maga hozza helyre azokat a mulasztásokat, amelyek az erdősisítés hanyag keresztülvitele, vagy teljes elhanyagolása következtében súlyos következményekkel járhattak volna.

Annál fontosabb a megcsappant erdőállományokkal kapcsolatos gazdasági és szociális problémákkal foglalkozni, a bekövetkező hátrányokat teljes részletességgel idejekorán felismerni és azoknak elébe vágni, illetőleg ezeket a hátrányokat a lehetőség szerint mérsékelni.

Háromszék vármegye teljes területének (tehát a Romániánál maradt résszel együtt számított területnek) több mint fele, de még a visszacsatolt résznek is majdnem fele erdős terület. Amíg a nagy fákészletek tartottak, Háromszék vármegye területén több nagy favállalat dolgozott, amelyek több ezer munkásnak adtak állandó keresetet és biztos megélhetést. A nagyvállalatok közül ma már csak kettő dolgozik Háromszék vármegye területén és ezek egyikének üzeme nem lesz a jelen formában tovább fenntartható. Egyik legfontosabb megoldandó feladat tehát a munkalehetőségek minél nagyobb mértékben való fenntartása.

Ezzel párhuzamos a második kérdés: az eddigi rendszertelen termelés helyébe a lehető legvégsőkig célszerűsített termelésnek kell lépnie. A termelésre kerülő fa lehető legjobb kihasználására a jövőben a legnagyobb gondot kell majd fordítani és fel kell dolgozni minden mellékterményt, illetve hulladékot. Ez kettős eredményt fog jelenteni: egyrészt több ember nyer állandó foglalkoztatást, másrészt a lehető legkisebb nemzetgazdasági érték vész kárba kihasználatlan hulladékok vagy rossz szul kihasznált fatömegek formájában.

A mindinkább szűkülő termelési keretek mellett a kivágott fenyő leggazdaságosabb kihasználásánál, a rönkök minél gondosabb feldolgozásánál minden termelő saját jól felfogott érdekében amúgy is megtesz minden lehetőt. Itt csak a termelő-eszközök tökéletesítése és a felnövő új nemzedék minél tökéletesebb kiképzése terén kell és lehet valamit tenni.

Más megítélés alá esik az erdőn visszamaradó és ott pusztuló hulladékok kérdése. Ezen a téren még sok fontos kérdés vár megoldásra. A hulladékok felhasználásáról a következőkben még részletesen lesz szó.

A fenyőállomány csökkenésével kapcsolatosan mind jobban és jobban előtérbe lép a bükk helyes kihasználásának, illetve feldolgozásának a kérdése is. A termelők nagyrésze a bükköt csak tűzifára dolgozza fel. Ilymódon rengeteg szerfa — amelyet sokkal előnyösebben lehetne felhasználni — kerül évente eltüzelésre, válik a lángok martalékává. Ez az út a jövőben nem lesz többé követhető. A szerfának alkalmas bükknek tűzifára való feldolgozása valóságos bűn nemzetgazdasági szempontból. Feltétlenül szükséges a bükkállományoknak is a lehető legokoszerűbb kihasználása és aszerint, ahogy azt az állomány megengedi, minél több bükk-fűrészáru és talpfa termelése.

A bükkösök megfelelő kihasználása enyhíti azt a veszélyt is, amely a termelhető fenyőállományok csökkenésével kapcsolatosan megszűnő munkaalkalmak formájában fenyeget. Minden termelő saját érdekében jár el akkor, amikor minél előbb iparkodik a bükk-szerfa feldolgozására berendezkedni és megkeresni a bükkfűrészáru elhelyezésének a lehetőségeit. Megjegyzem, hogy a mai viszonyok mellett a bükk-fűrészáru elhelyezése nem gond és valószínűleg nem lesz az a jövőben sem.

Nem lenne szabad azonban megelégedni azzal, hogy a kitermelhető fából a lehető legjobb és legnagyobb mennyiségű fűrészárut hozzuk ki, hanem még itt, Erdély területén kellene legalább egy részét az anyagnak tovább is feldolgozni. Nagyon kíváncs voltam, ha Háromszék megyének egy bútorgyára és esetleg egy hadiszekérgyára is volna. Hogy egy ilyen üzem mennyire gazdaságos és milyen sok előnyt jelenthet egy vármegyére nézve, volt alkalmam tapasztalni abban az időben, amikor még *Mikes Ármin* gróf szolgálatában álltam és az ő tulajdonában volt bútór- és hadiszekérgyár üzemébe betekintést nyerhettem. Egy ilyen üzem létesítése előtt, természetesen, alaposan megvizsgálandó volna a jelen viszonyok melletti gazdaságosság és elhelyezési lehetőség, ami csak alapos tanulmány után tekinthető át.

Azonban nemzetgazdasági szempontból ennél összehasonlíthatatlanul fontosabb kérdés a falepárlók felállítására. Ezek révén lehetne a hulladékot mind fenyőben, mind bükkben értékesíteni és nagymennyiségben retortaszenet és sok értékes mellékterményt előállítani. Ennek a termelési ágának a meghonosítása és helyes berendezése valóságos jótétemény lehetne a messze környék számára, egyrészt kereseti lehetőségek megteremtésével, másrészt a természetadta faanyagok észszerű kihasználása révén. Az értékes anyagok termelése még külön is tekintetbeveendő közgazdasági előnyt jelent.

Mikes Armin gróf úr uradalmában töltött szolgálati időm alatt volt alkalmam a falepárlás kérdését legalább elméletileg megismerni. Kenyéradóm akkoriban Felsőmagyarországon megvásárolt óriási bükk-állományát (hét és fél millió köbméter) akarta egy nagy falepárló telep létesítésével kihasználni. Ennek a nagyszabású tervnek a keresztülvitelet a cseh megszállás tette lehetetlenné. Németország akkor talán legnagyobb falepárlójának (Holzminden) a vezető mérnöke adta meg a tervbevett munkálatokhoz az irányítást. Akkoriban volt alkalmam meggyőződni arról, hogy az ilyen falepárlók berendezése és helyes elindítása rendkívüli szakértelmet és tapasztalatot igényel. Nagyon kíváncsok volna tehát néhány arra hivatott fiatallembert Németországba tanulmányútra kiküldeni, az ottani falepárlók tanulmányozására. Erdély román megszállás alatt maradt részén is van egy ilyen nagy falepárló, a „Margina“, amelynek alapos tanulmányozása szintén csak hasznos volna.

Nagy és költséges berendezésű falepárló-telepek helyett ma mind célszerűbbnek látszik kisebb falepárlók létesítése, egyszerű berendezéssel. Különösen nálunk látszik ez célszerűnek, ahol az utak és szállítóeszközök tökéletlensége miatt a feldolgozandó nyersanyag, hulladékok szállítása túlköltséges volna. Az ilyen kisebb falepárlók termelte vegyi alapanyagok megfelelő feldolgozása, korszerű berendezésű nagyművek feladata volna.

A falepárlók eredetileg csak tűlevelű fa feldolgozásával foglalkoztak, azonban az idők folyamán átmentek a bükk desztillálására is, annál is inkább, mert a lombfából nyert faecet nagyobb töménységénél fogva, alkalmasabb a további feldolgozásra.

Megjegyzendő, hogy a jelen háború előtti években Németországban kis, vasból készült, szállítható faszénégetőkészülékeket is gyártottak. Ezek helyes kezelés mellett elsőrendű faszénét adtak és aljukon egy külön kis tartályban a fakátrány összegyűlt. Ez az eljárás a kezdetleges faszénégetésnél tehát jobb eredményt nyújtott. Hogy ezek a szállítható faszénégetők mennyire váltak be, nem ismeretes előttem.

A falepárlás révén az ország gazdasága számára sokmillió értékű lennének megmenthetők, amelyek különben mint értékesíthetetlen hulladékok, elkorhadnának az erdőn.

Végül legalább pár szóval meg kell emlékezni egy Erdélyben még teljesen elhanyagolt termelési lehetőségről és ez a cserzőanyagok gyártása, illetve az ehhez szükséges tölgy- és lúcfenyőkéreg gyűjtése. Benünket főként a lúcfenyőkéreg gyűjtése érdekel, amely a nyári hónapokban történik, amikor a döntött törzsekről a kéreg könnyen lefejtethető. A mai háborús időkben, amikor tanninban oly nagy a hiány, a kéreg gyűjtése fontos szolgálat.

Mind világosabban körvonalazódik az az út, amelyet a jövőben követnünk kell, hogy Erdély fatermelését helyes irányba hozzuk. Nagyon kíváncsok volna, hogy Erdély fatermelői minél korábban lássák át a célszerű termelés és új termelési ágakra való berendezkedés szükségességét, mert mind a termelők, mind a lakosság csak így kerülhetik el azt a súlyos megrázkódtatást, amely az idősebb erdőségek megcsappanása folytán egyre fenyegetőbbé válik.

Kíváncsok volna, hogy ezekkel az égető kérdésekkel, amelyeket csak nagy vonalakban vázoltam, az arra hivatott szakemberek minél behatóbban foglalkozzanak, mert ezzel a magyar nemzetgazdaságnak igen nagy szolgálatot tennének. A helyes termelés előnyeit a jövő olyan mértékben fogja igazolni, hogy az ezzel való foglalkozásnál hálásabb feladat alig képzelhető.

Gál Vilmos.

AZ ERDŐMŰVELÉS.

Az erdőgazdasági munkák alapja az erdőművelés. Hiábavaló minden egyéb erdőrendezési, erdőhasználati, feltárási, értékesítési, ügyviteli célszerűsítés, ha elhanyagolt és nem korszerű a termelés.

Az erdőművelés terén elkövetett hibák rendszerint súlyosak, nehezen hozhatók helyre és hosszúlejártaúak.

Ezek a hibák nem róhatók fel minden esetben a kezelő erdőtisztek terhére, igen gyakran inkább a birtokos, vagy gazdasága vezetésével megbízott főtiszt rövidlátásából, vagy szűkmarkúságából erednek, de csak akkor válnak érezhetőkké, ha apadnak vagy elmaradnak a megszokott jövedelmek.

Ha ilyenkor utánanézzünk a régi anyagszámadásoknak, akkor — különösen hat. holdakra való átszámítás mellett — látjuk a mennyiségi és minőségi termelés csökkenését.

Amennyiben tehát rajtuk múlik, termelnünk kell, még pedig jól, minél többet és minél fontosabbat.

Mi a feltétele ennek? A legnagyobb súlyt az erdőművelésre kell fektetnünk!

*

Rövid idő alatt nagy léptekkel vihetjük előre erdőgazdaságunk ügyeit a birtokos, vagy gazdaságvezető főtisztje érdeklődésének, erdőszeretetének a megnyerésével, felkeltésével.

Rendszerint kétféle módon érhetünk célt! Egyik a pénzügyi eredmények, kilátások helyes, megbízható és célszerű feltálalása, a másik a vadászat.

Hogy melyikhez nyúlunk, az előrelátásunktól és helyes érzékünk-től függ!

Nagyon fontos, hogy minden évben kiverekedjünk néhány erdőszemlét és igyekezzünk meggyőzni kenyéradónkat vagy képviselőjét, hogy az erdő nem nő és gyarapodik magától, hanem éppen úgy, mint más gazdasági ág, megkívánja — a maga módján — a művelést, ápolást és gondozást.

Nem mindegy az, hogy egy erdőgazdasági egység évenként és holdanként 1, 2, 3 vagy esetleg még több köbméter fatömeget termel, a milyenségi és minőségi különbségekről nem is beszélünk!

Nagyon sok erdőgazdaság gondnokával beszéltem, aki alárendelt irodai munkával tölti szolgálati idejének javarészét, mert — takarékosági szempontokból — nem kap egy altisztet, aki ezeket a munkákat elláthatná!

Szomorú és balkezes takarékoság az ilyesmi! Rendszerint tudatlanság ennek az oka; következménye pedig az erdőművelés elhanyagolása! Halmozódnak ezek az alattomos hibák, amelyeket az erdőrendezés és üzemátvizsgálás — látszólag a birtokos érdekében — csak nagy nehezen tud szépitni.

*

Az erdőgazdaságok kezelési egysége az „erdőrésztlet!” Amint a jó mezőgazdának ismernie kell a tábláit, éppúgy, sőt jobban kell ismernie a kezelő erdőtisztnak minden egyes erdőrésztletét.

Hogy ezt elérjük, ismernünk kell az üzemtervet és minél több időt kell szentelnünk az erdőbejárásokra és szemlélődésekre!

A zsebünkben jól elférő, keménytáblás füzetbe folytatólagosan kiírjuk a gondnoksághoz tartozó „részletes erdőleírást”. Mégpedig úgy, hogy minden erdőrésztletnek külön-külön, két-két oldalt hagyunk. Egyikre az üzemtervi és nyilvántartási adatokat írjuk, a másikra pedig

az észrevételeinket és a jövőre vonatkozó elgondolásainkat. Zsebkönyvünket egy átnézeti térképpel kiegészítve az erdőbe mindig vigyük magunkkal.

Ide — *helyszíni észrevételeink alapján* — bejegyezzük mindazt, ami az erdőgazdasággal kapcsolatos, mind az erdőművelésre, (felújítás, fiatalosok kiegészítése, tisztítás, gyérités, véghasználat stb.) erdőhasználatra, feltárára, értékesítésre, mind a vadászatra vonatkozóan.

Ez a zsebkönyv természetesen megőrzendő és személyzeti változások esetén leltárszerűen átadandó.

Felbecsülhetetlenül nagy értéket jelent az ilyen könyvecske, ha azt lelkiismeretesen vezették. Tíz, húsz év múlva elsőrendű és megbízható tanácsot nyújt az esetleges *utódnak*, feltárja azokat a kérdéseket, amelyek a régebbi időkben foglalkoztatták az erdőgazdaság vezetőjét és az összehasonlításokra, eredmények elbírálására is *becsületes* és használható adatokat szolgáltat.

*

Az erdőgondnok minden esztendőben kijelöli a véghasználatra előírt területet az üzemterv adta kereteken belül.

A kitermelendő fatömegről az üzemtervi adatok alapján, vagy még helyesebben: helyszíni becslések eredményeként jelenti előzetes tájékoztató adatait feljebbvalójának, vagy kenyéradójának.

Nagyon helyesen tenné mindenki, ha ugyanakkor előterjesztést tenne az évi vágások felújítására a szóbajöhető fiatalosok szükség szerű kiegészítésére és egyéb állományápolási munkákra.

Ekkor még lábon áll a kitermelendő erdő, így könnyebben elbírálnak, hogy a felújítás terén mi lesz a közeljövő teendője. Kezünkben az üzemtervi adatok és előttünk az egész kép, az egész erdő.

A felújításra vonatkozó elgondolásainkat és előterjesztéseinket egy helyszíni bejárás kapcsán kézzelfoghatóbban meg tudjuk értetni — *esetleg avatatlan* — feljebbvalóinkkal. Már ez is nagy lépés az előrejutásban.

Megbeszéléseink végeredményét feljegyezzük a fentiekben ajánlott „X. Y...-i erdőgondnokság áttekintése” című könyvecskébe.

Tíz év elteltével, ha visszalapozunk és bejárjuk a tárgyalat erdő-részeleteket, akkor már látjuk, hogy javítottunk-e erdőgazdaságunkon, helyesek voltak-e az elgondolásaink, jó volt-e a kivitelezés, vagy jött-e valami különleges csapás (fagykár, széltörés, hótörés), ami terveinket felborította.

Különösen az olyan erdőgondnokságok esetében megfizethetetlen az „áttekintő” könyvecske felfektetése, ahol gyakoriak a személyzeti változások.

Így kötelességszerűen átadja tapasztalatait, megfigyeléseit, elgondolásait, tehát tudását az egyik kezelő a másiknak.

Az új embernek nem kell a sötétben tapogatni, mert kézzelfogható adatai vannak, melyeknek a helyességéről — szaktudása, tárgyilagos bírálata alapján — mindig meggyőződhet.

A lelkiismeretesen vezetett könyvecske megóvjá az elődött az esetleges meg nem érdemelt vádaktól.

Az erdőművelés terén összejött hibákat, vagy érdemeket mindig becsületesen és igazságon bírálhatjuk el.

Korszerűsíteni kell a termelésünket! Célszerűen beosztott ügyviteli munkával csökkentjük irodai elfoglaltságainkat és inkább kint legyünk az őrhelyünkön, ahol szemmel tarthatjuk minden erdőrészeletünk életét, hogy az tőlünk telhetőleg és az adott viszonyoknak megfelelően a legtöbbet, legjobbat és legszükségesebbet termelje.

*

Jól tudjuk, hogy a felújítások, erdőápolások terén teendő intézkedések időszerűsége nagyon is korlátozott.

Résen kell lennünk! Tudnunk kell, hogy mikor és mi a leg sürgetőbb teendőnk. Egy-egy munkának az elvégzése. — jó végzése — sokszor tervszerű előkészítést igényel.

Meg kell fontolnunk a munkáviszonyokat. Jól szervezett és begyakorolt munkásokkal kevesebb költséggel is nagy teljesítményeket érhetünk el! Míg, ha tervszerűtlenül kapkodunk, akkor csak ráfizetünk és félmunkát végzünk.

Az ilyen gyatra munka sokszor végzetes kihatással van az egész felújítandó, vagy kiegészítendő erdőrészlet több évtizedes termelésére.

Felújítási munkálatainknál fő elvünk az legyen, hogy első munkánk sikerét biztosítsuk és lehetőleg meneküljünk a pótlásoktól. A pótlás késedelmet és sokszor helyrehozhatatlan hibákat rejtget.

Figyeljük az erdő életét és mindig oda nyúlunk, ahol munkánk időszerű, hasznos és a termelés érdekeit szolgálja.

Tóth Imre erdőmérnök.

JÓ NYARALÁS — JÓ KERESÉT!

Az Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetségtől a következő levelet kaptuk:

Budapest, 1942 április 17.

T. Országos Erdészeti Egyesület,

Budapest

B. címüket egy érdeklődő úrtól kaptuk és az alábbi kéréssel fordulunk az egyesület T. Vezetőségéhez.

Szövetségünk a hazai nyaralás és üdülés érdekében teljesen altruisztikus alapokon fejt ki működését és nyújt a közönségnek minden irányban teljesen díjtalanul tájékoztatást.

A közönség részéről évről-évre fokozottabb érdeklődés nyilvánul meg az erdészeknél lévő elhelyezkedési lehetőségek iránt.

Sajnos, eddig csak egészen szórványos alkalmakat sikerült nyilvántartásunkba venni. Ezért azzal a kéréssel fordulunk az Egyesület t. Vezetőségéhez, szíveskedjenek velünk közölni, nem volna-e lehetőség arra, hogy szövetségünk megkapná azoknak az erdőmérnököknek, erdészeknek és alerdészeknek a névjegyzékét, akiknek módjukban van fizetővendégeket fogadni. Mi azután ezekkel a közvetlen összeköttetést felvesszük. Természetesen az illető vendégfogadó egyéneket is teljesen díjmentesen tartjuk nyilván és propagáljuk.

Ezzel azután mind a nyaralni és üdülni vágyó középosztálynak, mind maguknak az erdészeknek az érdekeit is egyformán szolgáljuk.

Reméljük, hogy módjukban van kérésünk teljesítése.

Hazafias tisztelettel:

Kaffka s. k.,
ügyvezető alelnök.

Továbbítjuk a kérést a legszélesebb nyilvánossághoz.

Meggyőződésünk ugyanis, hogy igen sok helyen akad még üresen álló szoba, amely a nyári hónapokban nem megvetendő mellékjövédelmet biztosítana a bérbeadónak és kellemes nyaralást nyújtana számos magyar tisztviselő-családnak.

Jól tudjuk, hogy az ellátás a mai gazdasági viszonyok között nehézségekbe ütközik, de hiszen az igényeinket mindnyájan leszállítottuk és egy kis igyekezettel ez a kérdés is megoldható.

Bizalommal arra kérjük tehát kedves Olvasóinkat, vegyék fontolóra a felhívást és jelentsék be közvetlenül az *Országos Magyar Vándorforgalmi Szövetségnek* (Budapest, V., Ferenc József-tér 6.), hány személy részére tudnának a nyáron lakást és ellátást biztosítani.

A BUSTYAHÁZAI M. KIR. ERDŐIGAZGATÓSÁG BÜKKRÖNKŐ-ÁRVERÉSE.

A bustyaházai m. kir erdőigazgatóság február hó 27-én tartott árverésen 2 tételben összesen 7500 m³ bükkörnkő került tő mellett eladásra.

Ebből 5000 m³-t — 2 vágásnak a termését — a Bikszádi Általános Faipari Rt. (Szatmárnémeti) vett meg, a második tétel — 2500 m³ — a Viski Fatermelő Rt. (Budapest) kezére került.

A kikiáltási ár a vágásoknak a vasúttól való távolsága és a fa minősége, illetőleg mérete szerint 7.80 pengőtől 18.90 pengőig változott.

Ezzel szemben az árverésen elért legalacsonyabb az 9.09 P, a legmagasabb pedig 22.02 pengő volt. Vagyis az árverés a kikiáltási árnál átlag 17%-kal nagyobb árakat eredményezett.

MEGVÉTELRE vagy cserébe keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzetait, illetőleg kötetait:

Aquila I—V. (1894—1898.) évfolyamait.

Bányászati és Kohászati Lapok XL. (1926.) évfolyamát.

Erdészeti Kísérletek XX. (1918.) teljes évfolyamát egy, és 3—4. füzetait két példányban.

Erdészeti Lapok X. (1871.) évfolyamát két példányban.

Erdészeti Újság IX. (1904/1905.) évfolyamát.

Erdészeti Zsebnaptár I—III. (1881—1883.), XXV. (1907.) és XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamait.

Kárpáti Vadász V. (1931.) évfolyamának 6. füzetét.

Kertészeti Szemle II. (1930.) évfolyamának 1—6. füzetait és III. (1931.) évfolyamának 8—9. füzetait

Kísérletügyi Közlemények I—XV. (1898—1912.) évfolyamait és XVI. (1913.) évfolyamának 1. füzetét.

Nimród IV. évfolyamát (1916.)

Revista Padurilor XXV—XXXIII. (1911—1921.) és XV. 1901.) valamint XVIII. (1904.), XIII. (1899.) és I—XI. (1887—1897.) évfolyamait.

Sumarski List I—X. (1877—1886.) évfolyamait.

Természettudományi Közlöny Pótfüzetek 1. (1888.), 49—51. (1899. évi 1—3. sz.), 77. (1905. évi 1. sz.), 97. (1910. évi 1. sz.), 133—136. (1919. évi 1—4. sz.) és 145—148. (1922. évi 1—4. sz.) számú füzeteket.

Turistaság és Alpinizmus I—XVI. (1911—1926.) évfolyamait.

Vadászat I. (1918. évfolyamát.

VII. (1924.) évfolyamának 15., 18. és 21. füzetait.

VIII. (1925.) évfolyamának 2. és 23—24. füzetait.

Vadászat és Allatvilág I—VIII. (1899—1906.); X. (1908.); XII. (1910.) és XVII—XVIII. (1916—1917.) évfolyamait.

Vadászlap I—XVIII. (1880—1897.) évfolyamait.

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. (1933—1934.) évfolyamait.

Vadászujság (Marosvásárhely) I—IV., (1922—1925.) évfolyamait.

Vizügyi Közlemények IX. (1923.) évfolyamát és az V. (1915.) évfolyam 4. füzetét.

Országos Erdészeti Egyesület
Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Az „Erdészeti Lapok“ 1942. évi V. füzetének a HIRDETÉSEI.

A petit betűs vagy táblázatos hirdetések díja milliméterenkint
60 fillér. A legkisebb hirdetés ára 5 P. A támpéldány ára drbonként 2 P.

EGRI ERDŐ ÉS FAIPAR R. T.

Fűrészek: Felnémet, Gyöngyös.

Alapítása: Gyöngyösi Parkettagyár k. f. t.

Parkettagyár Gyöngyös.

Központ: Budapest, V., József nádor-tér 1.

Távbeszélő: 18-33-97., 18-33-91.

Táviratcím: EGERFA.

Tűzifa-nagykereskedő, nagy budapesti pályaudvari teleppel, fa-aprító üzemmel, keres összeköttetést olyan termelővel, akinek szállítható fája van. Bértágást vállalna, esetleg haszonrészesedés ellenében telepén helyet adna és maga lebonyolítana. „Komoly és sürgős“ jeligére kér választ a kiadóhivatalba. (651. sz.)

ERDÉSZETI MAGNAGYKERESKEDÉS és csemetekerti cég **KEINER REZSŐ**

okl. erdőmérnök

Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34.

Távbeszélő:

155-641

Sürgőnycím:

KEINERMAG BUDAPEST

(Keresztény cég)

*AJÁNLOK: fenyő- és lombfa-magvakat,
kocsányos-, kocsánytalan- és csermakkot
fenyő- és lombfa-csemetéket.*

VESZEK: tűzifát, szerfát, fűrészanyagot.

KERESZTÉNY CÉG!

Erdei vetőmagvak: erdei-, fekete-,
vörös-, jegenye- és lúcfenyő, szavatolt leg-
magasabb csíráképességgel! Akác-, gledi-
csia-, korai-, hegyi- és zöldjuhar, magas-
kőris-, éger-, gyertyán és szelidgesztenye.

Kocsánytalan és kocsányos

tölgy makk!

Cser makk!

Bükk makk!

KÖSZEGI FENYŐMAGPERGETŐ ÉS FAISKOLÁK
WÄCHTER GYULA ÉS FIA, KÖSZEG, Vas vm.
Távbeszélő: 42. sz.; a déli órákban és esti 6 órától 46. sz.
Sürgőny cím: Magpergető Kőszeg. — Postafiókáraképző 24127. sz.

**Erdészeti
csemeték:**

erdei-, fekete-, lúcfenyő-, vörös-,
sima-, jegenye-, ezüst- és
Douglas-fenyő. — Akác-,
tölgy-, cser-, éger-, magas-
kőris-, nyír-, gyertyán- és
bükkcsemeték **első-
rendű minőségben!**

Gyümölcs vadoncok, sorfák, díszfenyők, díszbokrok

Kérjen ajánlatot.

A MAGYAR FAISKOLAI SZÖVETSÉG TAGJA

ALAPÍTÁSI ÉV 1919.

Erdőkezelést 5000 kat. holdig és fűrészüzem-vezetést, vagy ha-
sonló munkakört vállalok 25 évi erdészeti, fűrészüzemi és fakereske-
delmi gyakorlattal. Orosz László okl. erdész, Szombathely, Lajos király-
utca 9. sz. (664. sz.)

SALY ÁRPÁD

NYUG. MIN. O.-TANÁCSOS,

FA- ÉS SZÉNNAGYKERESKEDŐ

IRODA: Budapest, XI., Horthy Miklós-
út 46. szám. Távb.: 268-099, 259-385.

TELEP: Kelenföld állomás, T.: 268-615.

911. sz.

A Szádvárborsai Erdőbirtokosok pályázatot hirdetnek az egy
néven szereplő, de egymás között megosztott 605 kat. holdnyi erdőnek
a megosztását tartalmazó pontos térkép- és megosztási terv el-
készítésére.

Érdeklődni levélben lehet a lap megjelenésétől számított 14 na-
pon belül a Szádvárborsai Erdőbirtokosoknál, Szádvárborsa, u. p. Szi-
lice, Gömör vm. (567. sz.)

"SILVA" ERDŐGAZDASÁGI VÁLLALAT

Thiringer János okl. erdőmérnök
KÖRMEND

**Erdeimag-nagykereskedés.
Magpergetőgyár. ❖❖ Csemetekertek.**

Központ: Körmend, távb.: 52 ● Fióktelep: Zalaegerszeg, távb.: 19

Ajánl: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlavóniai származású **tölgy-** és **csermakkot**, mindennemű **erdészeti** és **gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei csemetéket**, **diszfenyőket**, **disz-** és **sorfákat**, **diszcserjéket**, **rózsákat**, **gyümölcsvadoncokat** és **gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemetetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos képviselője.
A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.

Keresek ügyfelem részére 300—600 hold **erdőbirtokot**, lehetőleg a Dunántúlon, vagy Miskolc környékén. Készpénzfizetésért, vagy ingatlanért cserébe.

Az ajánlatokat következő címre kérem: *dr. Fábry Vince* ügyvéd, Budapest, V., Nádor-u. 34. (513. sz.)

Két éves szakiskolát végzett, sok évi erdőgazdasági és erdőrendezési gyakorlatot szerzett ny. fővadász foglalkozást keres. *Fejér Zoltán*, Eger, Dr. Nagy János-utca 12. sz. (630. sz.)

ERDEI-, FEKETE-, LÚC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBÖLYEGFÁT VEZETÉKOSZLOPOK

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban készpénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kértünk

„UNA“ Faértékesítő rt., Bpest V, Deák Ferenc-u. 6.

(Távbeszélő: 183—856*) szám alá.

*Mindenféle tűzifát, szer-
fát, valamint tüzi- és szer-
fatermelést a legelőnyö-
sebb egységeken minden
mennyiségben vásárolunk*

P R O M E T H E U S

FA, SZÉN ÉS KOKSZ RT.

(azelőtt WINTER HERMANN RT.)

Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Tel.: 1-112-69

FELVÉTEL A M. KIR. ALERDÉSZ-SZAKISKOLÁKBA.

A m. kir. alerdész-szakiskolák Esztergom, Szeged-Királyhalom és Görgényszentimre első évfolyamára az 1942/43. tanévben 80 tanuló lehet felvenni.

A felvételi kérvényeket 1942. évi június hó 14-éig ahhoz a m. kir. alerdész-szakiskolához kell benyújtani, amelyben a pályázó felvételt kéri.

A részletes pályázati feltételeket az érdeklődők postabélyegeken is leróható 40 fillér előzetes beküldése ellenében az esztergomi, a szeged-királyhalomi, vagy a görgényszentimrei m. kir. alerdész-szakiskolától szerezhetik meg.

Budapest, 1942. évi április hó 28-án.

(626. sz.)

M. Kir. Földművelésügyi Miniszter.

„SLAVONIA”

MAGYAR FAIPAR RT.

Vásárol:

erdő- és fakitermeléseket

Elad:

fűrészelt keményfát, falemezeket

BUDAPEST, X., KEREPESI-ÚT 29. SZ.

**Ürbéri, közbirtokossági
és magánerdőbirtokok
kitermelését, értékesítését
és pénzügyi lebonyolítását
vállalja az**

1749 SZ.

**Egyesült Fatermelők és Fafeldolgozók
Kárpátaljai Termelő és Értekesítő Szövetkezete
Budapest, V. ker., Vilmos császár-út 74.**

VUK M. ÉS FIAI

BUDAPEST * ALAPÍTÁSI ÉV 1847

Iroda: V. ker., Kálmán-utca 10. Távbeszélő: 121-912

Fatelepe: XIII. ker., Váci-út 160. Távbeszélő: 291-483

**VÁSÁROL: TŰZIFÁT, TÖLGYHORDÓDONGÁT, FASZENET
ÉS MINDENMŰ KIVITELRE ALKALMAS LOMBSZERFÁT**

Ács Ferenc

okl. erdőmérnök, fakereskedő és fatermelő

vesz erdőkitermelést, tűzifát és szerfát

**Tűzifa, kis- és nagyvasuti talpfa
állandóan raktáron**

Központi iroda: Budapest, V., Rudolf-tér 1. sz. Távbeszélő: 111-853

Fatelepe és vill. faaprítóüzem: X., Kőbányai-út VI. sz. kapu. Távb.: 13-11-12

(337. SZ.)

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY!

Zalaegerszeg m. városnál megüresedett
városi erdőőri

állásra pályázatot hirdetek.

Az erdőőri állásra csak olyan magyar állampolgár pályázhat, aki a 20. életévét betöltötte, büntetlen előéletű és legalább az 1935. évi IV. t.-c. 48. §. 1—4. pontjai valamelyikében felsorolt szakképzettséget megszerezte.

Az állás végleges megszervezésének kormányhatósági jóváhagyásáig az alkalmazás ideiglenes és szerződéses minőségű. Addig az alkalmazás 15 napi felmondással, tehát bármikor, kölcsönösen megszüntethető olyképpen, hogy a felmondás csak a hó 1-ére szólhat.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 22.000/1942. F. M. számú rendelete a termelői fakészletek bejelentésének az újabb szabályozása tárgyában.*

A tűzifaellátás biztosításának újabb szabályozása tárgyában kiadott 3.000/1941. M. E. számú rendelet (Budapesti Közlöny, 1941. április 25-i 93. szám, a továbbiakban: R.) 6. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

A szerfa, tűzifa, faszén, tölgy- és luckéregkészlet tekintetében a R. 3. §-ában említett készletváltozás-bejelentést nem kell megtenni.

Folytatólagos termelés esetén az utolsó bejelentés óta kitermelt famennyiséget a R. 2. §-a alapján, *mint új készletet* be kell jelenteni.

2. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba s hatálybalépésével egyidejűleg a 291.595/1941. F. M. számú rendelet (Budapesti Közlöny 1941. december 10-i 278. szám) 1. §-ának a R. 3. §-ára vonatkozó rendelkezése hatályát veszti.

Budapest, 1942. évi április hó 18-án.

Báró Bánffy Dániel s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.

(583. sz.)

A m. kir. minisztérium 2.620/1942. M. E. számú rendelete a fenyőgyanta kötelező összegyűjtéséről.**

A m. kir. minisztérium a honvédelemről szóló 1939:II. t.-c. 112. és 212. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

(1) Minden erdőgazdasági ingatlan tulajdonosa (haszonbérelője, haszonélvezője, használója, a kitermelésre jogosult, az alábbiakban: erdőbirtokos), ha az erdeifenyő és feketefenyő faállományú erdejének évi vágásterülete egy kat. holdnál nagyobb, köteles az erdőgazdasági üzemterv (ideiglenes terv, használati engedély) alapján a három éven belül kitermelésre kerülő faállományból a fenyőgyantát a fenyőtörzsek csapolása útján, valamint a kiszivárgott és megszáradt gyantaanyagnak a fakéreg megsértése (sebzése, fúrása, hántása) nélkül végzendő kaparása útján és a kidöntött törzsek, valamint az egy évnél nem régebben kihasznált vágásterületeken a fenyőtuskók kaparása útján összegyűjteni.

(2) Az előbbi bekezdés szerinti kötelező csapolást és kaparást a földművelésügyi miniszter az öt éven belül kitermelésre kerülő erdeifenyő és feketefenyő állományokban is elrendelheti.

(3) Az (1) bekezdésnek a kidöntött törzsek és tuskók kaparására vonatkozó rendelkezését a lucfenyő kidöntött törzseire és tuskóira is megfelelően alkalmazni kell.

* Megjelent a Budapesti Közlöny 1942. évi április hó 23.-i 92. számában.

** Megjelent a Budapesti Közlöny 1942. évi április 30.-i 98. számában.

(4) Ha az erdőbirtokos a csapolást vagy kaparást saját üzemében elvégeztetni nem kívánja, a fenyőgyanta összegyűjtéséről az iparügyi miniszter által kijelölt szerv köteles gondoskodni.

(5) A három éven belül kitermelésre kerülő erdeifenyő és fekete-fenyő évi vágásterületének, valamint az egy évnél nem régebben kihasznált erdeifenyő, fekete-fenyő és lucfenyő vágásterületének nagyságáról és fekvéséről (község, vasúti állomás) az erdőbirtokos köteles a kijelölt szervet ajánlott levélben értesíteni, mégpedig abban az esetben, ha az erdőbirtokos a kitermelésre a jelen rendelet hatálybalépése előtt már engedélyt kapott, a jelen rendelet megjelenésétől számított harminc nap alatt, ha pedig a kitermelést az illetékes hatóság a jelen rendelet hatálybalépése után engedélyezte, az engedély kézhezvételétől számított tizenöt nap alatt. Ha az erdőbirtokos a csapolást vagy kaparást saját üzemében elvégeztetni nem kívánja, köteles ezt az értesítésben szintén bejelenteni (nemleges bejelentés).

(6) Nemleges bejelentés esetén az erdőbirtokos túrni köteles, hogy ingatlanán a fenyőgyanta összegyűjtését a kijelölt szerv elvégeztesse.

(7) Ha az erdőbirtokos nemleges bejelentést nem tesz, őt terheli a fenyőgyanta összegyűjtésének és megőrzésének kötelezettsége.

(8) A földművelésügyi miniszter az iparügyi miniszterrel egyetértőleg a fenyőgyanta gyűjtését minőségi és mennyiségi szempontból ellenőrzi és az (1), (3) és (7) bekezdésben megállapított kötelezettség alól felmentést adhat.

2. §.

(1) Ha a fenyőgyanta összegyűjtését az erdőbirtokos saját üzemében végezteti, a kijelölt szerv az átvett fenyőgyantaért a közellátásügyi miniszter által megállapított átvételi árat köteles az erdőbirtokosnak megfizetni.

(2) Ha a fenyőgyanta összegyűjtéséről a kijelölt szerv gondoskodott, akkor a kijelölt szerv köteles az erdőbirtokosnak a közellátásügyi miniszter által megállapított tőárat megfizetni.

(3) A kijelölt szerv köteles a fenyőgyanta gyűjtését erre a célra alkalmazott munkavezetők állandó felügyelete alatt végeztetni. A kijelölt szerv a munka elvégzésére csak a községi eljáráság által láttamozott és a gyantagyűjtés helyét és idejét feltüntető igazolvánnyal ellátott munkavezetőket és munkásokat alkalmazhat és vágásterületenkint egy időben csak egy munkáscsoportot foglalkoztathat.

(4) A gyűjtést az erdőbirtokos ellenőriztetheti, az ellenőrzés költsége a kijelölt szervet terheli. Az ellenőrzés költségét az érdekeltek kérelmére — amennyiben annak összegében megegyezni nem tudnak — az illetékes m. kir. erdőigazgatóság állapítja meg, ez azonban nem haladhatja meg a mindenkori legmagasabb helyi felügyelői napszámbért.

3. §.

(1) A kijelölt szerv köteles a csapolást és kaparást legalább öt nappal a munka megkezdése előtt, annak elvégzését pedig legkésőbb három nappal a munka befejezése után az erdőbirtokosoknak írásban tudomására hozni.

(2) A kijelölt szerv a fenyőgyanta gyűjtése során okozott károkért az erdőbirtokosnak kártérítéssel tartozik. Az erdőbirtokosnak kárigényét a munkálatok befejezéséről nyert értesüléstől számított tizenöt nap alatt az elsőfokú erdőrendészeti hatóságnál kell bejelentenie. Ha az erdőbirtokos kárigényét e határidő alatt nem jelenti be, kártérítésre igényt nem tarthat.

(3) A bejelentett kárigény jogosságát a kártérítés összegét és módzatait az elsőfokú erdőrendészeti hatóság állapítja meg.

(4) Amennyiben az erdőbirtokos, illetőleg a kijelölt szerv az első-fokú erdőrendészeti hatóság megállapítását nem fogadja el, igényét bírói úton érvényesítheti.

4. §.

A zár alatt álló fenyőgyantakészlet felajánlására, átadására és átvételére, valamint a kijelölt szerv működésére és felügyeletére vonatkozó szabályokat az iparügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

5. §.

(1) Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntetőrendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig, háború idején hat hónapig terjedhető elzárással büntetendő, aki a jelen rendeletnek a fenyőgyanta összegyűjtésére, megőrzésére, valamint az értékesítési és bejelentési kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseit megteszi vagy kijátssza.

(2) A pénzbüntetésre vonatkozólag az 1928:X. t.-c. rendelkezései az iránymódok azzal az eltéréssel, hogy a pénzbüntetés legmagasabb összege az 1939:II. t.-c. 212. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékig terjed.

(3) A fenyőgyantát, amelyre nézve a kihágást elkövették, el lehet kobozni. Az elkobzott fenyőgyanta értékesítéséből befolyó összeg teljes egészében az államkincstárt illeti.

(4) A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak a hatáskörébe tartozik. Az 1929:XXX. t.-c. 59. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezések szempontjából szakminiszternek a földművelésügyi minisztert kell tekinteni.

6. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; hatálya az 1943. évi december hó 31. napjával megszűnik.

Budapest, 1942. évi április hó 30-án.

(622. sz.)

Kállay Miklós s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

A m. kir. minisztérium 2.660/1942. M. E. számú rendelete a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen az erdőbirtokossági társulatok működésének a szabályozása tárgyában.*

A m. kir. minisztérium a román uralom alól felszabadult keleti és erdélyi országrészek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről szóló 1940:XXVI. t.-c. 3. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

(1) Ha a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935:IV. t.-c. (a továbbiakban: T.) 146. §-a alapján alakult, illetőleg 160. §-a értelmében fennálló erdőbirtokossági társulat közgyűlése a T. 199. §-ában, illetőleg az alapszabályokban (gazdasági ügyviteli szabályokban) meghatározott legkisebb taglétszám, illetőleg szavazatszám hiánya miatt határozatképtelen, az illetékes első-fokú erdőrendészeti hatóság javaslatára a földművelésügyi miniszter felhatalmazást adhat arra, hogy az újból összehívandó közgyűlés a földművelésügyi miniszter rendeletében meghatározott ügyekben a megjelent tagok által képviselt használati illetőségek, illetőleg a szavazatok számára tekintet nélkül határozzon.

* Megjelent a Budapesti Közlöny 1942. évi május hó 3.-i 101. számában.

(2) A felhatalmazás alapján hozott határozatoknak jogerőre emelkedéséhez a földművelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges. Az ilyen közgyűlésen hozott határozatok ellen a T. 202. §-ában felsoroltak a határozat kihirdetését követő naptól számított nyolc nap alatt felszólalással élhetnek. A közgyűlési határozatokat az elsőfokú erdőrendészeti hatóság, az esetleg beérkezett felszólalásokkal és véleményével együtt, haladéktalanul a földművelésügyi miniszterhez felterjeszteni köteles.

2. §.

(1) Miniszteri biztos kiküldése esetében (T. 206. §.) a földművelésügyi miniszter a közgyűlésnek a T. 194. §-a negyedik bekezdésének 2., 5—10. és 19. pontjaiban meghatározott hatáskörét a szükséghez képest egészben vagy részben intéző-bizottságra ruházhatja át. Az intéző-bizottság elnökből és nyolc tagból áll. Az intéző-bizottság elnöke a miniszteri biztos, tagjait a földművelésügyi miniszter az erdőbirtokossági társulat tagjai közül nevezi ki.

(2) Intéző-bizottság alakítása esetében a földművelésügyi miniszter állapítja meg azt, hogy az intéző-bizottság mely ügyekben hozhat határozatot, továbbá megállapítja az intéző-bizottság ügyviteli szabályait.

(3) Az intéző-bizottság a T. 206. §-ának negyedik bekezdésében említett véleményező bizottság helyett is eljár.

3. §.

A jelen rendelet kihirdetésnek napján lép hatályba: végrehajtásáról a földművelésügyi miniszter gondoskodik.

Budapest, 1942. évi április hó 28-án.

(642. sz.)

Kállay Miklós s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 81.197/1942. számú leirata a tölgy-, cser- és bükkmakktermés bejelentése tárgyában.

T.

Országos Erdészeti Egyesület,

Budapest.

A lombfaerdők felújításának biztosítása érdekében hozzám intézett megkeresésére tisztelettel értesítem a t. Országos Erdészeti Egyesületet, hogy az egyes erdőigazgatóságok eddig is évenként szeptember hó 15-ére betérjesztették a kerületükben várható tölgy-, cser- és bükkmakktermésre vonatkozó jelentéseiket. Ezeket a tájékoztató adatokat a jövőben **évenkénti megkeresésre** készséggel rendelkezésre bocsátom.

Az ország megnagyobbodása az államerdészet feladatkörét és munkáját is megsokszorozta. A makktermésnek erdőbirtokonként való megállapítása és bejelentése újabb megterhelést jelentene az amúgyis személyzethiánnyal küzdő külső hatóságoknak, ezért célszerűbbnek találnám, ha a t. Országos Erdészeti Egyesület évenként az „Erdészeti Lapok“ útján felkérné a nagyobb erdőbirtokosokat, hogy a makktermés-feleslegüket az Országos Erdészeti Egyesületnél jelentsék be.

Budapest, 1942. évi április hó 15-én.

A miniszter rendeletéből:

Nagy Zoltán s. k.,
miniszteri tanácsos.

Felelős kiadó: Dr. Mihályi Zoltán.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.

Felelős: Győry Aladár igazgató.

Az „Erdészeti Lapok“ 1942. évi VI. füzetének a tartalma:

(Inhalt. — Sommaire. — Contents.)

Elnökünk — a Vitézi Rend tagja	251
Modrovich Ferenc: Karunk térbeli fejlesztése. — (Die räumliche Entwicklung unserer Fakultät. — Les agrandissements de notre Faculté. — Expansion of the Faculty for Mining and Forestry)	252
Dr. Aujeszky László: Az erdőségek esőkeltő hatása az újabb meteorológia megvilágításában. — (Der regenbildende Einfluss der Wälder im Lichte der neuzeitlichen Meteorologie. — Le rôle des forêts dans la genèse des pluies à la lumière de la météorologie moderne. — The Effect of Forests on the Rainfall According to the Latest Meteorological Observations.)	257
Szeless István: A gyéritések erdőhasználati és üzemtani vonatkozásai. — (Die Durchforstungen im Lichte der Forstbenutzung und Betriebsführung. — Les produits des éclaircies et leur rôle dans l'exploitation sylvicole. — Thinning in Relation to Forest Utilization and Management)	264
Vadászat. (Jagd. — Chasse. — Hunting and Shooting.)	
Szedzerjei Ákos: Kormeghatározás: — A szarvas. (2., bef. közl.)	
Ertesítés a következő hivatalos közleményeknek külön kiadványként való megküldéséről:	
1. A m. kir. földmívelésügyi miniszter 114.000/IX. 1/1942. számú körrendelete a munkaadónak katonai szolgálatra bevonult gazdaságtal, gazdasági cseleddel és gazdasági munkással, illetőleg el-tartottakkal szemben fennálló kötelezettségei tárgyában.	
2. A m. kir. iparügyi miniszter 33.500/1942. Ip. M. számú rendelete egyes faanyagok forgalmának a szabályozása tárgyában.	
3. A m. kir. közellátásügyi miniszter 80.100/1942. K. M. számú rendelete a tűzfű legmagasabb árának a megállapításáról szóló 108.900/1941. A. K. számú rendelet újabb módosítása tárgyában.	
4. A m. kir. minisztérium 3.370/1942. M. E. számú rendelete a gubacs-termes összegyűjtése, valamint a tölgykéreg és lucfenyőkéreg ki-termelése tárgyában.	
5. A m. kir. közellátásügyi miniszter 65.643/1942. K. M. számú ren-delete a hazai termelésű tölgy- és lucfenyő-cserzőkéreg, továbbá a cserzési célokra alkalmas gubacs ármegállapítása tárgyában.	
6. A m. kir. földmívelésügyi miniszter 112.464/1942. számú felhívása a facipő fokozott használata tárgyában.	
7. A m. kir. földmívelésügyi miniszter 838.947/1942. számú felhívása az Államerdészeti Tisztviselők Gyermekeinek Nevelését Segélyező Alapból az 1942/1943. tanévben kiosztható segélyek ügyében.	
8. Az Államerdészeti Tisztviselők Gyermekeinek Nevelését Segélyező Alap zárószámadása az 1940/1941. évről	276
Egyesületi közlemények. — (Vereinsnachrichten. — Nouvelles de l'Association. — Society notes.)	
Választmányi ülés (május hó 19-én)	277
Irodalom. — (Literatur. — Bibliographie. — Reviews.)	
Backmund: Der Wandel des Waldes im Alpenvorland. (M.)	283
Székhács Vince: Vadász emlékeimből. (M.)	283
Hazai folyóiratok	284
Külföldi lapszemle	287
Különfélék. — (Verschiedenes. — Divers. — Notes.)	
Halálozások: Dr. Zichy és vásonkeői Zichy Gyula gróf †	292
Kondor Vilmos †	292
Jamniczky Antal †	292
Személyi hírek	292
A Magyar Gazdatisztek Országos Egyesületének a jubileumi közgyűlése. (M.)	293
Tanulmányi hír	294
Elmarad az Erdőmérnök-Továbbképző Tanfolyam	294
Olcsó, teljes kényelmű erdei lakás	294
Hírek a Nemzetközi Erdészeti Központból	295
Az irtógép alkalmazása. (Zólogy Imre.)	295
Értékteljes tapasztalatok. (Alaksza Gyula.)	296

ELVESZETT BIZONYÍTVÁNY.

Az esztergomi m. kir. alerdész-szakiskola igazgatósága *Pap István* budapesti lakos számára, aki az esztergomi m. kir. erdőőri és vadőri iskola egyéves tanfolyamát az 1924/25. tanévben végezte el, a szabályszerű meghirdetési eljárás lefolytatása után 37 törzskönyvi számmal az eredeti elveszett erdőőri és vadőri bizonyítvány helyett másodlatot állított ki.

Esztergom, 1942. évi május hó 9-én.

A szakiskola igazgatója:

Ágfalvi s. k.,
m. kir. erdőtanácsos.

(738. sz. Dt.)

(1371/1942. sz.)

ELVESZETT SZAKISKOLAI BIZONYÍTVÁNY.

Közhírré teszem, hogy *Strumberger István* erdőőr, kölkedi lakos részére, aki 1909. évben, Vajta községben született, elveszett erdőőri és vadőri bizonyítványa helyett az eredetivel egyenlő értékű másodlatot adtam ki.

Királyhalom, 1942. évi május hó 23-án.

Erdődy Miklós s. k.,
m. kir. erdőtanácsos,
a királyhalomi m. kir. alerdész-szakiskola
igazgatója.

(722. sz. Dt.)

VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

A besztercei m. kir. erdőigazgatóság Besztercén, 1942. évi július hó 2-án d. e. 10 órakor nyilvános írásbeli árverés útján eladja Oroszborgó község saját használatára kihasított „Panu” nevű erdejében lévő, 8 évi vágásterületen visszamaradt lábon álló **bükk-törzseket**.

Az eladásra kerülő erdőterület leírása: Területe 70 k. hold, kora 80—120 év, sűrűsége 0.1—0.3, fafaja: bükk, 1.0, enyhe lejtésű talaj.

Az erdőterület Borgóbeszterce—Kolobicza község határában fekszik, a MÁV-állomástól 17 km-re, iparvasúttól 5 km-re.

Az árverési feltételek a besztercei m. kir. erdőigazgatóság segédhivatalában, a borgói alsó és a borgói felső m. kir. erdőhivataloknál, továbbá Oroszborgó és Alsóborgó községek előljárárságánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlattevők zárt borítékban lepecsételt ajánlataikat 1942. évi július hó 2-án d. e. 9 óráig adhatják be a besztercei m. kir. erdőigazgatósághoz.

A bánatpénz 500, azaz Ötszáz pengő, amelyet a fent jelzett időpontig a besztercei m. kir. erdőigazgatóság házipénztárába, vagy postán az erdőigazgatóság letéti csekkzámlája javára „161.356. sz. Erdőigazg. let. számla Beszterce” kell befizetni.

Az ajánlattevők tudomásul veszik, hogy a megajánlott vételáron felül 3%-ot az erdőigazgatósági nyugdíj, 0.2%-ot az erdőtisztí gyermeknevelési alapra kötelesek fizetni.

Mivel a hozzájuttatás felett a m. kir. földművelésügyi és az iparügyi miniszterek döntenek, a vétel idejében való engedélyezésének a megszerzése a vevőt illeti.

M. Kir. Erdőigazgatóság.

(687. sz.)

(2457/1942.)